

ISZT. KÖNYV-
TISZTI FŐ ÜGYEZE

AZ 1883-DIK ÉVI

TÖRVÉNYEK

GYŰJTEMÉNYE.

KIADJA A M. KIR. BELÜGYMINISTERIUM.

(II. füzet, XXIV—XLI. t.-cz.)

BUDAPEST, 1883.

IFJ. NÁGEL OTTÓ BIZOMÁNYA.

Nyomatott a »Pesti könyvnyomda-részvénytársaság«-nál.

Ára 55 kr.

Hirdetmény.

A törvénytár, törvény-gyűjtemény és rendeletek-tárának az 1880. évi LIII. törvényczikk alapján az 1881., 1882. és 1883. években államilag leendő előállításával, 1881. évi január hó 1-től számítandó három évre kötött szerződés értelmében, a »Pesti könyvnyomda-részvénytársaság« mint pályázat útján legelőnyösebb vállalkozó ; ugyanezen kiadványoknak bizományképen való elárúsításával pedig, ugyancsak 1881. évi január hó 1-től számítandó három évre kötött szerződés értelmében, ifj. Nágel Ottó budapesti könyvkereskedő bizatott meg.

Mi is azzal hozatik köztudomásra, hogy csak azon törvénytár, törvény-gyűjtemény, illetve rendeletek-tára tekintendő az 1880. évi LIII. törvényczikk alapján államilag előállított kiadásnak, mely a »Pesti könyvnyomda-részvénytársaság«-nál fog megjelenni, s a melynek czímlapján nyomtatva az állam czímere és ezen megjegyzés áll: »kiadja a m. kir. belügyministerium«. Az 1880. évi LIII. törvényczikk rendelkezéseinek ellenére jogosulatlanul kiadott vagy áruba bocsátott kiadványok pedig, a m. kir. belügyminister által, az idézett törvény 7. §-a értelmében közigazgatásilag lefoglaltathatók.

Az »Országos Törvénytár« szerkesztősege.

AZ 1883^{-DIK} ÉVI

TÖRVÉNYEK

GYŰJTEMÉNYE.

KIADJA A M. KIR. BELÜGYMINISTERIUM.

(II. füzet, XXIV—XLI. t.-cz.)

BUDAPEST, 1883.

IFJ. NAGEL OTTÓ BIZOMÁNYA.

Nyomatott a »Pesti könyvnyomda-résztvénytársaság«-nál.

TARTALOM.

Oldal

- XXIV. t.-cz. az állami biztosítást igénybe vevő csekély jövedelmezőségű vasutakról ... 299
- XXV. t.-cz. az uzsoráról és káros hitelügyletekről ... 304
- XXVI. t.-cz. a vágvölgyi vasutvonal csereértékéről és a budapest-újszónyi vasut, valamint az azzal összefüggő építkezések költségeinek fedezéséről ... 320
- XXVII. t.-cz. az V-ik és VI-ik csendőrkörületi parancsnokság felállítása céljából, a csendőrség legénységi állománjának ideiglenes kiegészítéséről ... 323
- XXVIII. t.-cz. a fiumei kikötőben építendő kőolaj-kikötőmedencze létesítése iránt ... 327

XXIX. t.-cz.	az első magyar-gácsországi vasutra vonatkozó 1871. évi XXXVIII. és 1875. évi XL. törvénycikkek némely határozatainak módosításáról, illetőleg kiegészítéséről	329
XXX. t.-cz.	a középiskolákról és azok tanárainak képesítéséről	332
XXXI. t.-cz.	a részletügyletről	393
XXXII. t.-cz.	a kikötői illetekről	402
XXXIII. t.-cz.	a törvénykezési szünidőről	410
XXXIV. t.-cz.	a magyar királyi honvédségi Ludovika-Akadémia föllállításáról szóló 1872. évi XVI-dik törvénycikk módosítása tárgyában	420
XXXV. t.-cz.	az 1882-ik évi XXXIX. törvénycikk 4-ik szakasza tizennegyedik pontjának kivételes alkalmazásáról	425
XXXVI. t.-cz.	az 1880. évi közösügyi zárszámadásra alapított leszámolás szerint Magyarország terhére mutató tartozás fedezéséről	429

XXXVII. t.-cz.	az 1882. évi közösügyi költségek fedezése czéljából a magyar korona országai által pótlólag fizetendő összegről.....	431
XXXVIII. t.-cz.	az 1881. évi november hó 7-én Franciaországgal kötött kereskedelmi szerződés hatályának meghosszabbításáról	433
XXXIX. t.-cz.	az Olaszországgal 1883. évi február hó 9-én Bécsben, a szegényjog kölcsönös biztosítása iránt kötött államszerződés beczikkelyezése tárgyában	438
XL. t.-cz.	az Olaszországgal 1882. évi december hó 6-án Bécsben, a más államok által kiadott közönséges büntettek átszállítása iránt kötött államszerződés beczikkelyezése tárgyában	448
XLI. t.-cz.	a kincstári telepések terhére felveendő jelzálogkölcsönökről	460

XXIV. TÖRVÉNYCZIKK

az állami biztosítást igénybe vevő csekély
jövedelmezőségű vasutakról.

(Szentelést nyert 1883. évi április hó 23-án. — Ki-
hirdette az »Országos Törvénytár«-ban 1883. évi
május hó 2-án.)

1. §.

A kormány felhatalmaztatik, hogy az állami biztosításban részesülő azon vasutak üzleti kezelését, melyek üzletjövedelmi feleslegeikből elsőbbségi kölcsöneik évi járadékát fedezni nem képesek, átvehesse.

Az átveendő vasutat az állam akár saját kezelésében megtarthatja, akár pedig üzletkezelés végett egészben vagy részben valamelyik csatlakozó magán vaspálya-társulatnak átadhatja.

Minden ilyen üzlet-átvétel, illetőleg átadás a szerződés megkötését illetőleg

a határozat meghozatalát követő 14 nap alatt, ha pedig a törvényhozás nem lenne együtt, a szünetet követő 8 nap alatt az országgyűlésnek bejelentendő.

2. §.

Felhatalmaztatik a kormány, hogy az 1. §-ban érintett vaspályáknál, akár állami kezelésbe veszi azokat, akár nem, az üzleti kiadások csökkentése érdekében az egész vasuton vagy annak egyes vonalrészlein a forgalmi viszonyoknak megfelelő másod vagy alsóbb rendű üzletet rendeztethessen be.

3. §.

Az 1. §. alapján valamely vasutnál életbeléptetendő állami vagy átruházott kezelés feltételeire nézve a kormány és a társulat között egyezkedés kísérlendő meg, a mennyiben pedig ily egyezség létre nem jönne, az üzletkezelést illetőleg következő alapelvek lesznek irányadók:

a) Az átvett vasut üzletéről külön számadás vezetendő. Ezen számadásban a vasut bevételei és kiadásai a lehetőségig elkülönítve könyvelendők, — az esetleg közös igazgatás alatt álló vasutak el nem különíthető közös kiadásai és bevételei pedig a vonat- és tonnakilométerek átlagarányában lesznek elosztandók.

b) A társulati viszonyból folyó összes ügyek intézése az engedélyokmányi és alapszabályszerű határok közt, továbbra is a vasuttársulatnak, illetőleg törvényes képviselőjének marad fentartva, oly megszorítással azonban, hogy ezen hatáskörben netán felmerülő kiadások csak a kormány hozzájárulása mellett állíthatók be az üzleti számadásokba.

Ellenben a pályaüzem tekintetében a vasuttársulat és törvényes képviselőjének jogköre a pálya állományának és az üzleti számlának ellenőrzésére, nemkülönben azon kiadások engedélyezésére szorítkozand, melyek a kormány által az üzleti számla terhére el nem ismertetvén, az

építési tőke szaporítása ulján lennének fedezendők.

4. §.

Ha az illető vasut üzleti bevételei annyira emelkednek, hogy az öt egymásután következő éven át az állami biztosítást elsőbbségi kölcsönei járadékának fedezésére igénybe nem veszi, az érdekelt társulatnak jogában áll az 1. és 2. §§. alapján fogamatba vett korlátozások megszüntetését igényelni.

5. §.

A kormány felhatalmaztatik, hogy egyes vasutaknál a korábbi években 1881. év végéig felmerült üzleti hiányok fedezésére külön állami előlegeket nyujthasson. Az 1875. évi XLI. t.-cz. 2-ik §-ának a beruházási czélokra engedélyezett külön biztosítási előlegek elszámolására, kamatozására és visszafizetésére vonatkozó határozmányai az üzleti hiányok fedezé-

sére utalványozandó állami előlegekre is kiterjesztetnek.

6. §.

A mennyiben az állam által tiszta jövedelmi biztosításban részesített egyes vaspályáknál még továbbra is fordulnának elő üzleti hiányok, ezek fedezésére külön állami előlegek az 5. §-ban kikötött feltételek alatt is csak azon esetre lesznek utalványozhatók, ha az illető vállalat aláveti magát a kormány azon intézkedéseinek, melyek az üzleti hiányok elenyésztetése, s egyáltalában a pálya jövedelmezőségének biztosítása érdekében szükségeseknek találhattnak.

7. §.

Ezen törvény végrehajtásával a közmunka- és közlekedési miniszter és a pénzügyminiszter bizatnak meg.

XXV. TÖRVÉNYCZIKK

az uzsoráról és káros hitelügyletekről.

(Szentelést nyert 1883. évi április hó 27-én. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1883. évi május hó 2-án.)

ELSŐ FEJEZET.

Az uzsora vétségéről.

1. §.

A ki másnak szorultságát, könnyelműségét vagy tapasztalatlanságát felhasználva, olyan kikötések mellett hitelez vagy ad fizetési halasztást, melyek a neki vagy egy harmadiknak engedett túlságos mérvű vagyoni előnyök által az adósnak, vagy a kezesnek anyagi romlását előidézni vagy fokozni alkalmasok; vagy oly mérvűek, hogy az eset körülményeihez képest,

a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közt szembeötlő aránytalanság mutatkozik: az uzsora vétségét követi el és egy hónaptól hat hónapig terjedhető fogházzal, és száz forinttól kétezer forintig terjedhető pénz-büntetéssel büntetendő.

Ezen felül a hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztése is együtt, vagy külön kimondható.

2. §.

A ki az uzsora elpalástolása végett előzetes birói határozatot vagy egyezséget eszközöl ki; vagy az uzsora előnyeit színtelt ügylet vagy váltó alakjába rejtve kötteti ki; vagy az uzsorás ügyletből eredő kötelezettség teljesítését, a hitelt nyerő fél becsületének lekötésével, eskü alatt, vagy hasonló megerősítések mellett ígérti meg magának; vagy uzsorás ügyletekkel üzletszerűleg foglalkozik; vagy uzsora vétsége miatt már elítéltetett, és az utolsó büntetés kiállása óta tíz esztendő még el nem telt; két évig terjedhető fogházzal

és négy ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel, valamint hivatalvesztéssel és a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztésével is büntetendő.

Ezen felül az elítélt, ha belföldi és nem azon községi illetőségű, a melyben az uzsora vétségét elkövette, ezen községből, — ha pedig külföldi, a magyar állam területéről kiutasítható.

3. §.

Az előbbeni §§-ban megállapított büntetés megfelelően alkalmazandó arra is, a ki e tényállást ismerve, uzsorás követelést szerez meg és azt másra átruházza, vagy annak uzsorás előnyeit maga érvényesíti.

4. §.

A valósággal adott érték után, 8 %-ot felül nem haladó kamat (1877: VIII. t.-cz.) kikötése, elfogadása vagy érvényesítése büntető eljárás alá nem esik.

5. §.

Ezen törvény alkalmazandó azokra is, kik a jelen törvény hatályba lépése előtt keletkezett valamely uzsorás követelést (1—2. §§.) a jelen törvény hatályba lépése után, a tényállást ismerve, a 4. §. korlátaín túl érvényesítenek; kivéve, ha az ilyen követelés iránt, a törvény hatályba lépése előtt, jogérvényes birói határozat vagy birói egyezség keletkezett.

6. §.

Ha a zálogüzlet-tulajdonos az 1881: XIV. t.-cz. 11. §-a szerint megállapított díjaknál magasabbakat köteleztet, követel vagy szed, olyan körülmények között, melyek ezen cselekvényt uzsoravétséggé minősítik: ellene a 7. §-ban kijelölt biróság, a jelen törvényben meghatározott büntetésen felül, az 1881: XIV. t.-cz. 23. §-ának második bekezdésében megállapított mellékbüntetést is alkalmazni tartozik.

7. §.

Az uzsora vétsége felett a bíraskodás, a kir. törvényszékek hatásköréhez tartozik.

8. §.

Ha a büntető bíróság vádlottat az uzsora vétsége miatt elítéli, ítéletében semmisnek nyilvánítja azon ügyletet, melyben az uzsora tényálladékát ismerte fel; egyszersmind a megsemmisítés jogkövetkezményeit következőleg állapítja meg:

1. a hitelezőt illeti azon érték, melyet valósággal hitelezett;

2. az adóst illeti azon vagyoni előny, melyet a valósággal hitelezett értéken felül akár maga, akár helyette más a hitelezőnek vagy az ő részére másnak a vagyonába juttatott, és ezen vagyoni előny értékének a teljesítés napjától számítandó 6°/_o-os kamatai.

A mennyiben a fentebbi pontok szerint visszatérítendő összegek megállapítása a

hitelező részére többletet eredményez, ezen többlet erejéig az eredeti követelés fedezésére szerzett biztosíték érvényben marad.

9. §.

Az uzsora vétsége miatt a büntető eljárásnak a sértett fél, vagy házastársa vagy a föl- és lemenő ágbeli rokonok, illetőleg a gyám vagy gondnok indítványa folytán van helye, s a közvádló a fennálló szabályok és törvényes gyakorlat értelmében jár el.

Az indítvány a három évi elévülési határidőn belül az 1878. évi V. törvényczikk 112. §-ában előirt három havi határidő eltelte után is előterjeszthető és vissza nem vonható.

10. §.

Ha egyes községekben vagy vidékeken az elszegényedés általánosan mutatkozik és gyanuokok merülnek fel az iránt, hogy azt az elharapódzott uzsora okozza, vagy

más jelek az uzsora elharapódzására mutatnak, a közigazgatási bizottság az ügyállást megvizsgáltatja, s ha a gyanút alaposnak találja, az igazságügyministerhez indokolt felterjesztést intéz, ki annak alapján az eljárást hivatalból elrendelheti.

Ezen rendelkezését azonban az igazságügyi minister az okok megszűntével és a közigazgatási bizottság meghallgatása után visszavonhatja; visszavonó rendelete azonban a már megindított ügyek befejezését nem akadályozza.

11. §.

A büntető bíróság által az uzsoravétség tárgyában hozott és jogerőre emelkedett vád alá helyezési (közvetlen idézési) határozat közlése után, a polgári bíróság az előtte folyamatban lévő eljárást felfüggeszti, és ha a per a felső bíróságok előtt van, azonnal felterjesztést tesz az iratok visszaküldése végett, és az összes periratokat átküldi a megkereső büntető

birósághoz. Ezen határozat ellen jogorvoslatnak helye nincsen.

A büntető bíróság által hozott vád alá helyezési (közvetlen idézési) határozat jogerőre emelkedése előtt, a polgári bíróságoknál folyamatban lévő perbeli és végrehajtási eljárás felfüggesztésének helye nincsen; és a büntető bíróság megkeresésére, csupán az árverés foganatósítása, a lefoglalt követelésnek a végrehajtatóra átruházása, és a készpénz kiutalványozása függesztetik fel.

12. §.

Ha a büntető eljárás nem az uzsoravétség tényálladékanak hiánya, vagy nem a bizonyítékok elégtelensége, hanem más ok miatt nem tétethetik folyamatba, vagy szüntettetik meg, a 9. §. szerint jogosítottak keresete folytán, a polgári bíróság ítél az ügylet érvényessége felett; és ha az 1. és 2. §§-ban érintett feltételek felforgása igazoltatik, az ügyletet megsem-

misiti, és annak a jogkövetkezményeit a 8. §. értelmében megállapítja.

Ez esetben a kisebb polgári peres ügyekben való eljárás alá tartozó ügyekben is a kir. járásbiróságok a sommás eljárás szabályai szerint járnak el.

13. §.

Az előző §. esetében, az ott megjelölt polgári bíróság határoz az iránt is, hogy a követelés behajtása egészben felfüggesztendő-e; vagy hogy a végrehajtás csupán a biztosítási intézkedésekig engedélyezendő.

14. §.

Uzsora-vétségért nincs büntetésnek helye, ha, mielőtt a 9. §. szerint jogosítottak egyike indítványát megtelte volna, a tettes az általa elkövetett törvénnyellességet jóvá teszi, és az adósnak, vagy jogutódainak a már megkapott uzsorás vagyoni előnyöket, a megkapás napjától számított 6%-os kamatokkal együtt, visszatéríti.

15. §.

Az ezen törvény alapján ítélő bíróságok, az uzsora tényálladékának megállapításánál, a törvénynek a bizonyítékok teljességére vonatkozó intézkedéseihez kötve nincsenek.

16. §.

A jelen fejezet határozatai nem alkalmazhatók az olyan kereskedelmi ügyletekre, melyek bejegyzett kereskedők, mint hitelnyerők által kötötnek.

MÁSODIK FEJEZET.

A hitelezési ügylet biztosításának tiltott módjáról.

17. §.

A ki kiskoruaktól, vagy olyan személyektől, a kikre nézve a becsületszóval megerősített fizetési ígéret meg nem tartása állásuk elvesztését vonhatja maga

után, a 2-ik §. esetén kívül valamely hitelügyletből eredő kötelezettség teljesítését a becsület zálogával, becsületszóval, esküvel, vagy hasonló kifejezésekkel ígérteti meg magának és ezen ígéretet az adós ellen bármely uton felhasználja : kihágást követ el, és két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ezen kihágás felett a biráskodás, a kir. járásbiróságok hatásköréhez tartozik, melyeknél ezen törvényczikk 15-ik §-a irányadó.

18. §.

Az előző §-ban meghatározott büntetés alkalmazandó arra is, ki a tényállást ismerve, az ilyen módon biztosított követelést megszerzi és a biztosítást az adós ellen a jelen törvény hatályba lépése után érvényesíti.

HARMADIK FEJEZET.

A kamatokról.

19. §.

A kamatok elévülnek, ha a hitelező azokat három esztendő alatt nem követeli. Ezen elévülési idő azon esztendő végével kezdődik, melyben a kamatok jogilag követelhetők lettek.

A jelen törvény hatályba lépése előtt lejárt kamatok tekintetében a három esztendei elévülési határidő csak azon esztendő végétől számítható, melyben ezen törvény hatályba lépett.

20. §.

A 19. §. határozatai nem alkalmazhatók a pénzügyintézeteknél elhelyezett betételekre.

21. §.

Az 1877: VIII. t.-cikknek a jelen törvény által nem érintett intézkedései

hatályban maradnak. Ugyanezen törvényczikknek 4. §-a pedig akkép egészítettetik ki, hogy a bíró 8%-nál magasabb kamatok biztosítása, vagy behajtása végett végrehajtást el nem rendelhet és nem fogantathat.

NEGYEDIK FEJEZET.

A korcsmai hitelről.

22. §.

A vendéglőkben, korcsmákban és más italmérési helyiségekben — ide értve azon kereskedéseket is, melyek a szeszes italoknak kicsinyben eladására joggal bírnak — kiszolgáltatótt szeszes italok ára iránti követelések fejében, a bíróság csak az alábbi módon meghatározott összeget ítélheti meg, és az ennél magasabb összeg sem az adósnak, sem jogutódának követelésébe be nem számítható.

Az összeg nagyságát saját területére nézve az illető törvényhatóság a belügy-

minister jóváhagyása alá terjesztendő szabályrendelettel határozza meg; ez összeg azonban két forintnál kisebb és nyolcz forintnál nagyobb nem lehet.

A birói határozattal a hitelezőnek hasontermészetű minden korábbi követelése kiegyenlítettnek tekintendő akár képezte az kereset tárgyát, akár nem.

A birói határozattal megállapított követelés kiegyenlítése előtt újabb hitelezésnek helye nem lehet.

Ezen §. rendelkezései azokkal szemben is alkalmazandók, kik a szeszes italok kicsinyben eladását jogosultság nélkül gyakorolják; de e mellett őket illetőleg az eddigi eljárás és büntetés is érvényben marad.

23. §.

A 22. §-ban érintett hitelezések biztosítására kötött zálog- és kezességi szerződések semmisek.

24. §.

A ki a 22. és 23. §§. határozatainak kijátszása céljából valamely színlett ügylet, vagy váltó, vagy más kötelező irat alakját használja fel: kihágást követ el, és 30 napig terjedhető elzárással, és kétszáz frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A bíraskodás ezen kihágás felett a kir. járásbiróságok hatásköréhez tartozik.

25. §.

A szállodákban, vendéglőkben, vagy korcsmákban megszállott vendégek ellen, a szállást adó által támasztható követelésekre, a jelen fejezet határozatai nem alkalmazandók.

26. §.

Ezen fejezet szövege minden községben évenként szokott módon kihirdetendő és minden italmérési helyiségben, a vendégek által könnyen látható helyen,

magyarul s az illető község jegyzőkönyvi nyelvén kifüggesztendő, és olvasható állapotban tartandó.

Azon vendéglős, korcsmáros vagy italmérő, ki ezen §. rendeletét nem teljesíti, az illetékes közigazgatási hatóság által, a községi szegény-alap javára ötven frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

27. §.

A jelen törvény egyéb részeiben azonnal, a korcsmai hitelre vonatkozókban pedig folyó évi július 1-én lép életbe, s végrehajtásával az igazságügy- és belügyministerek bizatnak meg.

XXVI. TÖRVÉNYCZIKK

a vágvölgyi vasutvonal csereértékéről és a budapest-újszónyi vasut, valamint az azzal összefüggő építkezések költségeinek fedezéséről.

(Szentelést nyert 1883. évi május hó 20-án. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1883. évi május hó 24-én.)

1. §.

Az osztrák államvasut-társasággal kötött, s az 1882 : XLV. t.-czikkel beczikkelyezett szerződés 3. czikke értelmében a vágvölgyi vasut csere-értéke a becslő-bizottság által 7 millió 648,013 ft-ban állapittatván meg, — az osztrák-magyar államvasuttársulat által a vágvölgyi vasutért fizetendő fentebbi összeg az 1883. évi állami költségvetés, B) átmeneti bevételek II. fejezete javára veendő fel.

2. §.

Az 1882. évi XLVI. t.-czikkel államköltségén kiépíteni rendelt Budapest-Ujszónyi vasut építési s felszerelési költségei az időközi kamatok nélkül 10.213,511 frtban állapíttatnak meg.

3. §.

Ezen vasut kiépítése alkalmából egyszersmind a Budapest-ferenczvárosi pályaudvar kibővítésére, az összekötő vasut vágányainak szaporítására, egy kőolajraktár létesítésére, s végre a budapesti javító műhelyek nagyobbitására összesen 1.390,000 frt engedélyeztetik.

4. §.

A 2. §-ban említett vasutnak építésére és felszerelésére, valamint a 3-ik §-ban felsorolt munkákra 1883-ik évben süklsglndő költségek fedezésére 7.500,000 forintnyi hitel engedélyeztetik, mely hitel az 1883. évi állami költségvetés II. Be-

ruházások II. fejezetében megfelelő címek
terhére lesz elszámolandó.

5. §.

E törvény végrehajtásával a köz-
munka- és közlekedési és a pénzügyi
ministerek bízhatnak meg.

XXVII. TÖRVÉNYCZIKK

az V-ik és VI-ik csendőrkerületi parancsnokság felállítása céljából, a csendőrség legénységi állományának ideiglenes kiegészítéséről.

(Szenlesítést nyert 1883. évi május hó 20-án. — Kihirdetletett az »Országos Törvénytár«-ban 1883. évi május hó 24-én.)

1. §.

Azon esetre, ha az V-ik és VI-ik csendőrkerületi parancsnokságoknak bekövetkezendő felállítása alkalmával a csendőrség teljes legénységi állománya az 1881. évi II. törvényczikk 1. §-ában előirt módon kiegészíthető nem lenne: a mutatkozó hiány kivételesen és csakis a csendőrparancsnokságok legénységi állományának ez alkalomból eszközlendő teljes kiegészíthetése végett, az 1881-ik, 1880-ik és 1879-ik években besorozott

honvédeknek behívása és a csendőrséghez ideiglenes kisegítő szolgálattételre való áthelyezése által fedeztetik.

2. §.

Az említett években besorozott, a csendőrségi szolgálatra alkalmas, lehetőleg nőtlen honvéd örvezetők, altisztek, és szükség esetében közlegények a honvédelmi minister által kiválasztatnak és a csendőrségi szolgálatra behivatnak.

Oly honvédek, kik a fennálló törvények értelmében nősülni jogosultak voltak, ezen szolgálatra csak az esetben hívathatnak be, ha a szükséges létszám másképen kiegészíthető nem volna.

3. §.

A csendőrségi szolgálatra ily módon áthelyezett legénység tényleges szolgálati kötelezettsége, — 1883. évi szeptember hó 1-től legfeljebb 1885. évi junius hó

1-ig terjedhet; a mely tényleges szolgálat — az első három hó kivételével — kétszeresen vagyis akként számíttatik, hogy minden eltöltött hat hónapi szolgálati idő a köteles honvédségi szolgálatba egy teljes évnek tudatik be.

Azok, a kik ezen csendőrségi szolgálatban legalább egy évet töltenek, további honvédségi szolgálati kötelezettségük ideje alatt fegyvergyakorlatra nem hivatnak be; a kik pedig a csendőrségi szolgálatban ezen fennebb jelzett időtartamon túl is önként megmaradnak, — azokra az 1881. évi II. törvényczikk 3-ik szakaszának rendelkezése alkalmaztatik.

4. §.

Az 1881-ik évi II. törvényczikk 4-ik §-ának, és a csendőrség nyugdíjigényeire vonatkozó 1881. évi LXXI. törvényczikknek határozványai, ugyszintén mindazon kedvezmények, melyek a véderőről szóló törvényekben megállapítva vannak, a

csendőrséghez ily módon áthelyezettekre is kiterjesztetnek, illetőleg fentartatnak.

5. §.

Ezen törvény végrehajtásával a honvédelmi minister bizatik meg.

XXVIII. TÖRVÉNYCZIKK

a fumei kikötőben építendő kőolaj-kikötő-medencze létesítése iránt.

(Szentelést nyert 1883. évi május hó 21-én. — Kihirdettelet az »Országos Törvénytár«-ban 1883. évi május hó 27-én.)

1. §.

A fumei kikötőben a városi hajó-építő-telep helyén egy állami kőolaj-kikötő-medencze építése elrendeltetik. Az e célra szükséges összes költség 1.320,000 forintban állapittatik meg.

2. §.

Ezen összeg az 1883-ik évre póthitelkép engedélyeztetik, az állami költségvetésről szóló 1883: III. t.-czikk 2. §-ában a »Beruházások« II. fejezetének 2. címe alatta többi kikötőépítési költségtől külön

számolandó el s az idézett törvény 4 §-a értelmében hitelművelet útján fedezendő.

3. §.

Ezen törvény végrehajtásával a köz-
munka- és közlekedésügyi miniszter s a
pénzügyminiszter bizatnak meg.

XXIX. TÖRVÉNYCZIKK

az első magyar-gácsországi vasutra vonatkozó
1871. évi XXXVIII. és 1875. évi XL. törvény-
czikkek némely határozatainak módosításáról,
illetőleg kiegészítéséről.

(Szentelést nyert 1883. évi május hó 21-én. — Kihir-
dettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1883. évi május
hó 27-én.)

1. §.

A kormány azon intézkedése, mely
szerint az I-ső magyar gácsországi
vasutttársulatnak — azon 180,000 frt
névértékű saját részvényeit, — melyeket
ez, az 1871. évi XXXVIII. t.-czikk 1. §-ának
c) pontja értelmében az állam részére
átszolgáltatni köteleztetett, a törvény-
hozás jóváhagyásának fentartásával, tu-
lajdonába visszabocsátotta, — jóváhagya-
tik. Jóváhagyatik továbbá a kormány azon
intézkedése is, mely szerint ezen rész-

vények visszaadása ellenében a nevezett társulat által az ezen részvények után 1873. évi junius hó 12-től, vagyis a határszéli vonalrész megnyitásától 1877. évi október hó 31-éig vagyis a határszéli vonalon a 2-ik vágálynak bekövetkezett kiépítéseig esedékes 39,501 frt 37 krnyi szelvénykamatokat bank értékben az államkincstár javára befizettette s a nevezett társulatot kötelezte, mikép a fentemlitett második vágány kiépítésére az idézett t.-cz. 1. §-ának b) pontjában megállapított 200,000 frt erejéig nemcsak ezen 2-ik vágány, hanem a hadimenetrendek érvényesítése szempontjából elrendelt többi építkezések költségeit is sajátjából fedezze.

2. §.

Az 1875. évi XL. törvényczikk által felemelt állami biztosítás alapján kiadott címletek és ezek szelvényeire nézve, azok kiállításának idejétől számítva, ugyanazon adó-, bélyeg- és illetékmentesség

biztosittatik, a mely az első kibocsátású részvények és elsőbbségi kötvények szelvényeire nézve az 1869. évi VI. törvényczikkel becikkelyezett engedélyokmány 28. §-ának második bekezdésében engedélyeztetett. Ugy szintén megengedtetik, hogy az itt említett újabb címletek díjmentes bekebelezésére nézve is az 1868. évi I-ső törvényczikk 49. §-ának határozata alkalmaztassék.

3. §.

Jelen törvény végrehajtásával a közmunka- és közlekedési, s a pénzügyministerek bizatnak meg.

XXX. TÖRVÉNYCZIKK

a középiskolákról és azok tanárainak képesítéséről.

(Szentesítést nyert 1883. évi május hó 23-án. Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1883. évi május hó 27-én.)

I. FEJEZET.

A középiskolák szervezete.

1. §.

Középiskolák alatt ezen törvényben a gymnasiumok és reáliskolák értendők.

A gymnasium és reáliskolának az a feladata, hogy az ifjúságot magasabb általános műveltséghez juttassa és a felsőbb tudományos képzésre előkészítse.

A gymnasium e feladatot a minden irányú humanisticus, főleg az ó-classicai tanulmányok segélyével, a reáliskola pe-

dig főleg a modern nyelvek, a mennyiség-tan és természettudományok tanítása által oldja meg.

2. §.

Mind a gymnasium, mind a reáliskola nyolcz osztályú, ugyanannyi évfolyammal.

Kivételesen nem teljes intézetek is felállithatók (54. §.); azonban négy osztályúaknál kisebbek semmi esetre sem.

A négy alsó osztály nélkül felsőbb osztályok felállítása és fentartása meg nem engedhető.

Ujjonnan felállítandó intézetek az első osztályon kezdve fokozatosan is szervezhetők; ezek átmenetileg lehetnek egy, két, vagy három osztályúak is, de a fejlesztésnek legalább négy osztályig évről-évre folytonosnak kell lenni.

3. §.

A gymnasiumi oktatás rendes tantárgyai:

a) hit- és erkölcs-tan ;

b) magyar nyelv és irodalmának történelme; azon kívül azon tanintézetekben, melyeknél a tannyelv nem a magyar, az intézet tannyelve és irodalmának története;

c) latin nyelv és irodalom;

d) német nyelv és irodalom;

e) görög nyelv és irodalom;

f) földrajz;

g) Magyarország történelme;

h) egyetemes történelem;

i) bölcsészeti előtan (lélektan és logika);

k) mennyiségtan;

l) természetrajz;

m) természettan és vegytan;

n) mértani rajz;

o) szépírás;

p) testgyakorlat, tekintettel a katonai gyakorlatokra.

4. §.

A reáliskolák rendes tantárgyai:

a) hit- és erkölcstan;

b) magyar nyelv és irodalmának történelme; azonkívül azon tanintézetekben, melyeknél a tannyelv nem a magyar, az intézet tannyelve és irodalmának története;

c) német nyelv és irodalom;
d) francia nyelv;
e) bölcsészeti előtan (lélektan és logika);

f) földrajz;

g) Magyarország történelme;

h) egyetemes történelem;

i) mennyiségtan;

k) természetrajz és geologia;

l) természettan;

m) vegytan;

n) ábrázoló mértan és mértani rajz;

o) szabadkézi rajz;

p) szépírás;

q) testgyakorlat, tekintettel a katonai gyakorlatokra.

5. §.

A rendes tantárgyak tanulása alól

felmentésnek helye nincs; kivéve testi fogyatkozás miatt a testgyakorlat, a mértani rajz (technikai része) és szépirás tanulása alól.

A felmentést a tanári testület felterjesztésére a vallás- és közoktatási minis-ter, illetőleg az intézet illetékes felekezeti főhatósága adja meg.

6. §.

Hogy a rendes tantárgyakon kívül még mely tantárgyak taníttassanak, mint rendkívüliek, az a tantervben állapíttatik meg.

7. §.

A hitfelekezetek maguk határozzák meg az általuk fentartott nyilvános középiskolák tannyelvét és a mennyiben ez nem a magyar, kötelesek a tannyelven és irodalmán kívül a magyar nyelv és irodalmának történelme, mint rendes tantárgy tanításáról is gondoskodni és pedig oly óraszámban, mely annak kellő el-

sajátítását lehetővé tegye. Ennek ellenőrizhetése végett kötelesek a magyar nyelv és irodalmának történelmére vonatkozó tantervet és órabeosztást a vallás- és közoktatási miniszternek előlegesen bemutatni.

A nem magyar tannyelvű középiskolákban a 7-ik és 8-ik osztályban a magyar nyelv és irodalmának történelme magyar nyelven taníttatik s e tantárgyból az érettségi vizsgálat is ezen nyelven teendő.

Az érettségi vizsgálat tekintetében e §. rendelkezése az 1885. évi érettségi vizsgálatoknál lép érvénybe.

8. §.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelkezése és közvetlen vezetése alatt, valamint a törvényhatóságok, községek, társulatok és egyesek által fenntartott középiskolákban a rendes és esetleg nem rendes tantárgyakban elérendő czélt és ennek alapján a tantervet a vallás- és

közoktatásügyi minster állapítja meg, ki a tantervnek a helyi körülményekhez alkalmaztatása és ezekhez képest netalán szükséges módosításai iránt az egyes tanári testületek meghallgatása után intézkedik.

A felekezetek által fentartott tanintézeteknél a tantárgyakban az egész tanfolyam alatt elérendő végczélt és a tanítandó ismeretek mértékét, a tanrendszert, tantervet és a tankönyveket az illető felekezeti főhatóság állapítja meg és azt esetről esetre a vallás- és közoktatásügyi minsternek bejelenti; a megállapított mérték azonban nem lehet kisebb, mint az, mely a közoktatásügyi minster rendelkezése és közvetlen vezetése alatt álló intézetekben alkalmazva van, és az illető intézetekre nézve csak a minimumot határozza meg.

A törvényhatóságok, községek, társulatok és egyesek, az általok fentartott nyilvános középiskolákban csak oly tankönyveket használhatnak, melyeknek hasz-

nálatát a minister a közvetlen vezetése alatti középiskolákban megengedte vagy ajánlotta. A vallás- és közoktatásügyi minister által a rendelkezése és közvetlen vezetése alatti iskolákra nézve a tanhelyiségeket illetőleg kiadott szabályozó rendeletek ezen iskolákra nézve is kötelezők.

9. §.

A nem felekezeti intézeteknél a hit- és erkölcstan tanítása iránt külön, minden felekezethez tartozó tanulókat illetőleg, ugyszintén a felekezeti tanintézeteknél is más felekezetekhez tartozó tanulókra vonatkozólag saját egyházi hatóságuk intézkedik; a tanítást a vallás- és közoktatásügyi ministernek bejelentett és általa elfogadott egyén teljesíti.

A minister a bejelentett egyén elfogadását csak erkölcsi vagy állami szempontból tagadhatja meg.

10. §.

Mind a gymnasium, mind a reáliskola első osztályába csak oly növendékek vétetnek fel, kik életük kilenczedik évét már betöltötték, és vagy arról, hogy a népiskola négy alsó osztályát jó sikerrel végezték, nyilvános népiskolától nyert bizonyítványt mutatnak elő, vagy felvételi vizsgálaton igazolják, hogy hasonló mérvű képzettséggel bírnak.

11. §.

Ugyanazon iskola egyik osztályából a következő felsőbb osztályba csak azon tanuló léphet, ki az elvégzett osztálybeli rendes tantárgyak mindenikéből, nem számítva ide a szépírást és testgyakorlatot, legalább is elégséges osztályzatot nyert.

Azon tanulónak, ki egy tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, az intézet tanári testülete megengedheti, hogy amaz osztályzat kijavítása végett a következő

iskolai év kezdetén vizsgálatot tehessen. A ki két tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, az csak rendkívüli esetben a vallás- és közoktatásügyi minister, illetőleg a tanintézet felekezeti főhatósága engedélyével bocsátható javító vizsgálatra. A ki kettőnél több tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, az javító vizsgálatra semmi esetre sem bocsátható.

A javító, nemkülönben a pótvizsgálatot is rendesen azon tanintézetben kell a tanulónak letennie, melyben az elégtelen tanjegyet kapta és illetőleg a vizsgálatot elmulasztotta. Indokolt esetekben a vallás- és közoktatásügyi minister, illetőleg az iskola felekezeti főhatósága megengedheti, hogy ezen vizsgálatok más tanintézetben tétessenek le.

Pótvizsgálatra azonban valamely tanuló csak akkor bocsátható, ha a vizsgálatról való elmaradását igazolja és ezt a tanári kar elegendő mentségül elfogadja. A tanári karnak megtagadó határozata ellen a vallás- és közoktatásügyi

ministerhez, illetőleg a tanintézet felekezeti főhatóságához lehet folyamodni.

12. §.

Nyilvános középiskolából a megfelelő ugyanazon nemű intézetbe átlépni kívánók előbbi intézetüktől nyert bizonyítvánnyal tartoznak igazolni, hogy a megelőző osztályt, minden rendes tantárgyból legalább is elégséges sikerrel végezték.

Más középiskolából jövő növendékek csak akkor vétetnek fel a következő osztályokba, ha az általuk elhagyott tanintézet bizonyítványával igazolják, hogy a közvetlenül előzőtt osztályban kielégítő sikerrel tanulták legalább is azon tárgyakat, melyek rendes tantárgyak abban az intézetben, hová felvétetni óhajtanak.

Azon tanulók, kik nyilvános gymnasiumból vagy polgári iskolából reáliskolába, ugyszintén kik reáliskolából vagy polgári iskolából gymnasiumba

akarnak átmenni, kötelesek felvételi vizsgálatot tenni le.

A felvételi vizsgálatot azon tanintézet tanári testülete tartja, melybe a tanuló fel akar vétetni, s ugyanazon tanári testület határoz a felvétel felett is.

13. §.

Egyik tanintézetből a másikba átlépés rendesen csak a tanév kezdetén történhetik. Évközben más intézetből jövő tanuló, a tanári testület határozata alapján, csak a változtatás okainak igazolása mellett vehető fel.

A felvételt megtagadó határozat ellen a vallás- és közoktatásügyi ministerhez, illetőleg az iskola felekezeti főhatóságához lehet folyamodni.

14. §.

Osztályok összevonását, azaz egy év alatt két osztálynak elvégzését csak kivételesen, a tanári testületnek és a tanterületi főigazgatónak, illetőleg az iskola

felekezeti főhatóságának indokolt ajánlatára engedheti meg a vallás- és közoktatásügyi minister azon esetben, ha az illetőnek a legutóbb végzett osztályról szóló bizonyítványában osztályzata jeles, életkora a rendesnél előhaladottabb, s úgy testi, mint értelmi fejlettsége lehetővé teszi egy év alatt két osztály elvégzését, s az illető az előző tanévet ugyanazon intézetben végezte.

Az engedélyt megnyert tanuló mindkét, vagy legalább egyik osztályból magánvizsgálatot tesz.

15. §.

Magántanulók, kik magánuton, vagy magánintézetben tanultak, és előmenetelükről nyilvános iskolától kívánnak bizonyítványt nyerni, az illető iskola igazgatójánál való előleges bejelentés és annak kimutatása mellett, hogy a közvetlenül lefolyt tanévet, mely magánintézetben, illetőleg hol és mily rendszerű tanulmánygazsással töltötték, tehetnek vizsgálatot, a

rendtartásban e célra megállapított időben.

Egy év alatt több osztályból, csak a tanári karnak és tankerületi főigazgatónak, illetőleg a tanintézet felekezeti főhatóságának ajánlatára, a vallás- és közoktatásügyi minister engedélyével tehetnek vizsgálatot azon esetben, ha kimutatják, hogy az elvégzett osztályok tantárgyainak megtanulására elegendő időt fordítottak s hogy életkoruknál és fejlettségüknel fogva is, az illető osztályokban tanítani kellett ismereteket eléggé elsajátíthatták. Ez esetben is minden osztályból külön vizsgálat teendő le, és legfőlebb két osztályból vizsgálhatók egyszerre, de akképen, hogy az illetőnek mindkét osztály tananyagából kellő tanultsága kitűnjék.

A magánvizsgálatokról szóló jegyzőkönyvek a készített írásbeli dolgozatokkal és a vizsgálattevőnek minden, erre vonatkozó igazolványaival felterjesztendők a tankerületi főigazgatóhoz, illetőleg a tanintézet felekezeti főhatóságához.

16. §.

A tanórák heti száma a tanulókra nézve a rendes tantárgyakból, de a testgyakorlaton kívül, az alsó négy osztályban legfőlebb 26, a felső négy osztályban legfőlebb 28; és a rendkívüli tantárgyak idejével együtt a tanulónak az alsó négy osztályban 30, a felső négy osztályban 32 óránál több nem engedhető.

17. §.

A középiskolák egy-egy osztályában 60 tanulónál több rendszerint nem lehet.

A hol a tanulók létszáma három egymásután következő évben meghaladja a hatvanat, párhuzamos osztályok állítandók fel, és a tanerők ehhez képest szaporítandók az illetékes iskolai főhatóság által.

Ha a létszám a hatvanat csak kevés-
sel haladja meg, ez iránt az illetékes
iskolai főhatóság által tett indokolt jelen-
tésre, a vallás- és közoktatásügyi minster

a párhuzamos osztály felállítását mellőzheti, illetőleg elengedheti.

18. §.

A tanuló fegyelmi uton kizáratható és pedig:

a) csupán azon tanintézetből, melyben tanul;

b) az összes hazai tanintézetekből.

Ez utóbbi esetben a határozat mindenestre a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjesztendő. A megerősített határozatnak közzététele, és annak szigorú megtartása iránt a nevezett miniszter intézkedik.

Egyébiránt a fegyelmi eljárást a vallás- és közoktatásügyi miniszter, illetőleg a tanintézet felekezeti főhatósága szabályrendeletileg állapítja meg.

19. §.

A vallás- és közoktatási miniszter rendelkezése és közvetlen vezetése alatt álló tanintézeteket illetőleg a tandíjt a

vallás- és közoktatási minster állapítja meg, de az így meg állapított tandíj az iskola fentartójára nézve csupán maximumul tekintik. A felekezetek által fentartott intézetekben a tandíj iránt az illetékes felekezeti hatóság intézkedik.

A törvényhatóságok, községek, társulatok és egyesek által fentartott nyilvános középiskolák tandíjmegszabása a minster jóváhagyása alá terjesztendő.

20. §.

Az évi szorgalomidő tiz hónap. Az évi nagy szünidő július és augusztus hónapokban tartatik.

21. §.

A középiskolákban minden tanév végén nyilvános osztályvizsgálatok tartatnak. A nyolczadik osztályt végzett növendékek az osztályvizsgálaton kívül érettségi vizsgálatot is tesznek.

22. §.

Az érettségi vizsgálat írásbeli és szóbeli.

A vizsgálati utasítást a vallás- és közoktatásügyi minister az illető felekezeti főhatóságnak, továbbá az egyetemek, illetőleg műegyetem tanári karának meghallgatásával, állapítja meg.

Ezen vizsgálatok nyilvánosan tartandók és róluk a bizonyítványok magyar nyelven adandók ki, de kívánatra fordításban is, akár az illető iskola tan nyelvén, akár latin nyelven melléklendők.

23. §.

Az érettségi vizsgálatok a tankerületi főigazgató, vagy annak a vallás- és közoktatásügyiminister által kirendelt helyettese, — a felekezeti tanintézetekben pedig az illetékes főhatóság által kirendelt férfiak elnöklete alatt, esetleg más bizottsági tagok hozzájárulásával, minden nyolczosztályú középiskola tanári testülete által tartatnak.

A felekezeti intézet érettségi vizsgálatához a vallás- és közoktatásügyi minister kormányképviselőt rendel ki, mely okból köteles az illető iskolai főhatóság az érettségi vizsgálat idejét legalább egy hóval előbb a ministernek bejelenteni.

A minister által kiküldött kormányképviselőt semmiféle rendelkezési jog nem illeti; ellenben tartozik felügyelni, hogy a jelen törvény intézkedései és a minister által megállapított vizsgálati utasítások megtartassanak. E végből:

a) megtekinti az érettségi vizsgálatához szerkesztett írásbeli dolgozatokat;

b) jelen van a szóbeli vizsgálaton, s joga van minden tárgyból minden tanulóhoz kérdéseket intézni;

c) részt vesz a vizsgáló testületnek mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsgálat eredménye felett tartandó tanácskozásában;

d) eljárásáról és tapasztalatairól ki-merítő jelentést tesz a ministernek.

24. §.

Ha a kormány képviselője a vizsgálat folyama alatt azon meggyőződésre jutna, hogy a törvény és a kiadott vizsgálati utasítás valamely esetben meg nem tartatott, ez iránti észrevételét a vizsgálat eredménye fölött tartott zártanácskozmány jegyzőkönyvébe véteti és a miniszternek jelentést tesz. Ez esetben a bizonyítvány kiadása az eset végleges eldöntéseig függőben tartandó.

A miniszter az illetékes iskolai főhatóságot az ügy megvizsgálására felhívja. A főhatóság a vizsgálatot azonnal teljesíti, és ha azt találja, hogy törvénytelenség vagy szabályellenesség csakugyan történt, az érettségi bizonyítvány kiadását betiltani köteles; ellenkező esetben a bizonyítványt kiadatja, de eljárásáról minden esetben jelentést tesz a miniszternek.

25. §.

A tanuló rendszeren csak azon intézetben teheti le az érettségi vizsgálatot,

melyben a nyolczadik osztályt végezte.

Más intézetben leteendő érettségi vizsgálatra rendkívüli esetekben a vallás- és közoktatásügyi minister adhat engedélyt.

26. §.

A gymnasiumi érettségi vizsgálat általában a főiskolákba való felvételre, a reáliskolai érettségi vizsgálat azonban csak a műegyetemre és a tudományegyetemek matematika-természettudományi karára (illetőleg bölcsészeti karának ezen szakosztályára), s a tanárképző intézet ugyanezen szakosztályára, nemkülönben a bányászati, erdészeti és gazdasági akadémiákra való felvételre jogosít.

Azon tanulók, kik a reáliskolát elvégezték és az érettségi vizsgálatot jó sikerrel letették, valamely nyilvános főgymnasiumban a latin nyelvből, illetőleg a latin és görög nyelvből vizsgálatra bocsáthatók; a kik ekkor a latin nyelvből a vizsgálatot sikerrel kiállják, az

egyetemnek orvosi és jogi karába; azok pedig, kik a vizsgálatot a latin és görög nyelvből sikerrel kiállják, az egyetemnek bármely karába fölvehetők.

27. §.

Az írásbeli érettségi vizsgálaton megbukott tanuló szóbeli érettségi vizsgálatra nem bocsátható. A ki a szóbeli érettségi vizsgálaton egy tárgyból bukott, az a következő tanév első hetében javítóvizsgálatra bocsátható; ellenben az írásbeli vizsgálaton, vagy a szóbelin több tárgyból bukott tanuló egy évre visszavetendő. Ezen év leteltével az egész érettségi vizsgálatot ismételheti. Ha ez alkalommal akár az írásbelin, akár a szóbelin több tárgyból bukott, érettségi vizsgálatra többé nem bocsátható.

A javítóvizsgálaton megbukott, valamint az ismétlő vizsgálaton egy tárgyból visszautasított tanuló a vizsgálatot ezen egy tantárgyból 3 hó eltelte után még egyszer ismételheti.

II. FEJEZET.

Igazgatás és felügyelet.

28. §.

Minden középiskola az igazgató közvetlen vezetése alatt áll. Igazgatókul csak rendes tanárok alkalmazhatók.

Az igazgató és a tanárok alkalmazásának eddigi módja ezen törvény által érintetlenül hagyatik.

29. §.

Rendes tanárokul csak oly feddhetlen előéletű magyar honpolgárok alkalmazhatók, kik tanári oklevelet nyertek, és csak azon tanszakra, melyre oklevelük szól.

A tanári képesítésről a IV. fejezet intézkedik.

A kik az eddig fennállott gyakorlat vagy szabályok szerint sem birnak képesítő oklevéllel, azonban a jelen törvény hatályba lépte előtt valamely nyilvános

középiskolában legalább három évig szolgáltak mint rendes tanárok, a képesítő vizsgálat alól fölmentvék. A többiek két év alatt tartoznak a vizsgálatot letenni.

30. §.

Okleveles tanár-jelöltek 1—3 évig terjedő időszakra először csak helyettes tanári minőségben és helyettes tanári fizetéssel alkalmaztatnak, s ha ez idő alatt hivatásuknak kellőleg megfeleltek, léptet-hetők elő rendes tanárokká.

Oklevelet még nem nyert egyének helyettes tanárokkul is csak okleveles egyének hiányában alkalmazhatók, s oly feltétellel, hogy három év lefolyása alatt a tanári vizsgálatot letegyék, különben állomásukon tovább meg nem hagyatnak.

31. §.

Az igazgató:

1. az iskolákra vonatkozó törvények és hatósági rendeletek végrehajtója;
2. a tanári testület elnöke;

3. képviselője a tanintézetnek a hatóságok, a szülők és gyámok, s általában a közönség irányában;

4. a tanintézet irodai ügyének vezetője;

5. a tanintézet tudományos és fegyelmi állapotának ellenőrzője, s arról első sorban felelős.

32. §.

A középiskolákban a hittanárokon, a szépirás-, továbbá a tornatanítókon s a nem rendes tantárgyak tanítóin kívül, a tanárok száma (az igazgatót beleértve) a nyolcz osztályu intézetben legalább 10, a hat osztályúban legalább 7, a négy osztályúban legalább 5. A rendes tanárok száma (az igazgatón kívül) bármely középiskolában nem lehet kisebb az abban fennálló osztályok számánál.

A vallás- és közoktatásügyi minister rendelkezése és közvetlen vezetése alatt álló intézeteknél az igazgató a teljes intézeteknél 10, a nem teljeseknél legfőlebb

15, a szaktanárok 18, a rajztanár 20 óránál többre hetenként — kivéve a rövid ideig tartó helyettesítést — nem kötelezhetők. Az igazgató az említett 10, illetőleg 15, a szaktanárok 25, a rajztanár 28 heti tanítási óránál többre semmi esetre sem vállalkozhatnak. Ha a tanárok 18, illetőleg 20 óránál többet tanítanak, azért méltányos külön díjban részesíttessenek.

Az igazgatók és tanárok vármegyei, városi, községi és egyházi képviselők (bizottsági tagok) lehetnek, de fizetéssel járó hivatalt, vagy rendes alkalmazást el nem vállalhatnak.

Hogy mennyiben vállalhatnak akár polgári jogaik gyakorlásából, akár pedig szellemi tevékenységükből eredő oly tisztiséget vagy megbízást, mely őket tanári hivatásuk betöltésében akadályozhatná, azt esetről-esetre előzetesen a vallás- és közoktatásügyi minister, illetőleg az illető felekezeti főhatóság határozza meg.

33. §.

A rendes tanárok, valamint a vallás- és közoktatásügyi minister rendelkezése alatti intézetekben az igazgatók, éltek hosszáig alkalmaztatnak és ezek, valamint a helyettes tanárok s a rendkívüli tantárgyak tanítói is évi fizetést huznak.

A szerzetes rendek által ellátott intézetekben a rendes tanárok és igazgatók, és a felekezetek által fentartott intézetekben az igazgatók alkalmazására az eddigi gyakorlat fenmarad.

Az Ő Felsége, illetőleg a vallás- és közoktatásügyi minister által kinevezett igazgatók és rendes tanárok nyugdíjra jogosított állami tisztviselőknek tekintetnek, kik nyugdíjaikat az államkincstárból vagy az illető alapból huzzák.

34. §.

A helyettes tanárok és a rendkívüli tantárgyak tanítói nyugdíjra igényt nem tarthatnak, de tanári képesítő vizsgálatot tett rendes tanároknak, helyettes tanári

minőségben töltött éveik nyugdíjaztatásuknál beszámíttatnak.

35. §.

A nyugdíj, valamint a pótlékrendszer külön törvényben állapittatik meg.

36. §.

A vallás- és közoktatásügyi minister rendelkezése és közvetlen vezetése alatt álló középiskolák igazgatói és tanárai ellen fegyelmi eljárásnak van helye:

1. ha az illető megsérti vagy hanyagul teljesíti a törvényben és szabály- vagy kormányrendeletekben megszabott kötelességét;

2. ha botrányt okozó erkölcstelen életet él, vagy ilynemű kihágást követ el.

Fegyelmi büntetések:

a) rosszalás;

b) pénzbüntetés;

c) hivatalvesztés.

A két elsővel kapcsolatosan más tanintézetbe való áthelyezés is elrendelhető.

A hivatalvesztés maga után vonja a fizetésnek, nyugdíjnak és mindazon előnyöknek elvesztését, melyeket az illető szolgálata laapján igénybe vehetett volna. Azonban a vallás- és közoktatásügyi miniszternek megadatik a jog, hogy az illető családjának nyomasztó helyzetére tekintettel, a hivatalvesztésnek a nyugdíjra vonatkozó következményeit enyhíthesse, de ezen kedvezmény legfőlebb egy harmadrész értéke erejéig terjedhet azon járandóságnak, mely azt szolgálata után a nyugdíj-törvény értelmében különben nem illetné.

Hivatalos teendőik teljesítésére önhibájukon kívül végleg képtelenekké vált tanárok ellátása iránt a nyugdíjtörvény intézkedik. A hivatali képtelenség megállapítása a fegyelmi esetekre megszabott eljárás szabályai szerint történik.

37. §.

Fegyelmi határozat csak előleges vizsgálat alapján és a vallás- és közoktatás-

ügyi minister által hozatik. A fegyelmi vizsgálatot egy e célra kirendelt bizottság teljesíti, melynek tagjai fele részben középiskolai tanárokból neveztetnek ki.

A fegyelmi vizsgálat elrendelésével egyidejűleg, vagy annak folyama alatt is joga van a ministernek arra, hogy az illetőt hivatalától felfüggeszthesse. Bűnügyi vizsgálat esetén a felfüggesztés mindig elrendelendő.

A fegyelmi eljárás részleteit és módzatait a vallás- és közoktatásügyi minister rendeleti uton szabályozza, valamint a minister által alkotandó szabályrendelet állapítja meg azon kisebb fegyelmi jogkört is, mely a tankerületi főigazgatót, a középiskolai igazgatók és tanárok, — az igazgatót pedig a tanárok irányában a tanintézetek rendjének és fegyelmi állapotának fentartása tekintetében megilleti.

38. §.

A hitfelekezetek által fentartott nyilvános középiskolákban ugy a tanulókra,

mint a tanárookra vonatkozó fegyelmi szabályzatokat (a fegyelmi eljárást is beleértve) azok egyházi főhatóságai állapítják meg; kötelesek azonban azokat, valamint az azokon időnként eszközölt változtatásokat a vallás- és közoktatásügyi ministerhez tudomás végett fölterjeszteni.

Ha hitfelekezeti tanintézet igazgatója vagy tanára hivatalától fegyelmi úton elmozdított, az ily eset, az illető felekezeti főhatóság által a vallás- és közoktatásügyi ministernek az indokolt ítélet közlése mellett haladéktalanul feljelentendő.

Minden elmozdítási esetben, az elmozdítást kimondó ítélet közzététele és szigorú megtartása iránt a nevezett minister intézkedik.

39. §.

A főpapok és szerzetes rendek által fentartott vagy ellátott középiskolák

tanárai, a főpapok és a rend fegyelmi hatósága alatt állanak.

A törvényhatóságok és községek, valamint a társulatok és egyesek által fentartott nyilvános középiskolákban, a vallás- és közoktatásügyi minister rendelkezése és közvetlen vezetése alatt álló intézetekre vonatkozó fegyelmi szabályok alkalmazandók.

40. §.

Fegyelmi eljárás útján hivatalától elmozdított igazgató és tanár, az elmozdítástól számítandó hat évig semmiféle tanintézetben nem alkalmazható.

Ha azonban ezen idő eltelte után az őt elmozdított fegyelmi bíróság előtt igazolja, hogy azon ok, mely miatt igazgatói vagy tanári hivatalától elmozdított, reá nézve már megszűnt: újra alkalmazható.

Azon igazgató vagy tanár, ki fegyelmi eljárás útján másodizben hivatalvesz-

tésre ítéltetett: többé semmiféle tanintézetben nem alkalmazható.

41. §.

Az erdélyi részekben a katholikus status által fentartott és vezetett középiskolákra vonatkozólag mindazon jogok, melyeket eddig a katholikus status gyakorolt, érintetlenül hagyatnak.

42. §.

Az ország a középiskolák tekintetéből, tizenkét tankerületre osztatik, s mindegyiknek élén egy tankerületi főigazgató áll.

43. §.

A tankerületi főigazgatókat, a tanári pályára képesített és azon működött szakférfiak közül, a köztisztviselők minősítéséről szóló törvény ide vonatkozó rendelkezéseinek figyelembe vételével, a vallás- és közoktatásügyi minister fölterjesztésére, Ő Felsége nevezi ki.

44. §.

A tankerületi főigazgatók rendes évi fizetéssel ellátott és nyugdíjra jogosított államtisztviselők; s mint ilyenek éltük hosszára neveztetnek ki, s állásuktól csak a 36. §-ban kijelölt esetekben és rendes fegyelmi eljárás mellett mozdíthatók el.

Nyugdíjuk iránt külön törvény intézkedik.

45. §.

A tankerületi főigazgató kötelessége a tankerületében levő, a vallás- és közoktatásügyi minister rendelkezése és közvetlen vezetése alatt álló, valamint a törvényhatóságok és községek, továbbá a társulatok és egyesek által fentartott középiskolákban:

1. felügyelni az oktatásra és annak eredményeire s általában a törvény rendeleteinek teljesítésére; egyszersmind a törvénynek és a miniszernek rendeleteit végrehajtani, illetőleg azok végrehajtásáról gondoskodni;

2. ugyanezen tanintézetek közül a teljes és nyilvános középiskolákban az érettségi vizsgálatokat vezetni és azokon elnökölni, vagy akadályoztatása esetében helyettesítése iránt a ministernek előterjesztést tenni; végre

3. ezen tanintézetek állapotáról, az oktatásban felmutatott eredményekről és körükben tett tapasztalatokról a vallás- és közoktatásügyi ministernek jelentést tenni.

46. §.

A főfelügyeleti jog gyakorlása szempontjából, a vallás- és közoktatásügyi minister a felekezeti tanintézeteket megbizottjai által bármikor meglátogattathatja. A kirendelt megbizott jelen lehet ezen középiskolák nyilvános vizsgálatain (az érettségi vizsgálatról a 22—27. §§. intézkednek) s a nevezett minister ezen iskolák szervezetéről, felszereléséről, s az oktatás eredményéről, valamint általában arról, hogy a törvények és tör-

vényes rendeletek megtartattak-e, ez uton is egyenest tudomást szerez.

47. §.

Valamely vallásfelekezet, törvényhatóság, község, társulat, avagy egyes által fentartott oly középiskolát, melynek fennállását országos műveltségi vagy fontos helyi érdekek kiválóan igénylik, és melyet az illetők nem birnak saját erejükből a törvényes kellékeknek megfelelően fentartani (különösen, ha egyszersmind középiskolai célra tett, és helyhez kötött jelentékeny alapítványok vannak), a vallás- és közoktatásügyi minister segíyezheti és illetőleg gondjai alá veheti a következő lényegesebb feltételek alatt és módon :

a) az iskolának az időszerint meglevő minden alapítványa és tőkepénze, épületei és mindennemű ingó és ingatlan birtoka továbbra is az intézet tulajdona marad, s annak jövedelmei azontúl is ugyanazon intézet céljaira fordítandók ;

b) az ily államsegélylyel fennálló középiskolában a vallás- és közoktatásügyi minister rendelkezése és közvetlen vezetése alatt álló középiskolák tanterve alkalmazandó;

c) azon tanárokat, kik a fentebbi a) pont alatt említett tőkepénz-alapítvány vagy birtok jövedelméből, avagy az illető intézet hatósága által netán kijelölt egyéb jövedelmekből díjaztatnak, továbbra is mindig az intézet hatósága választja a tanári pályára képesített egyének közül; a tanárok fizetését is ugyanazon hatóság határozza meg, csupán a fizetés legkevesebbjét kell megállapítani a vallás- és közoktatásügyi ministerrel a segélyezés iránt kötött szerződésben.

Valamint más oldalról az állam által (vagyis az állami segélyből) fizetett tanárokat a vallás- és közoktatásügyi minister nevezi ki;

d) ha az állam az iskola törvényszabta évi szükségeinek fedezésére megkivántató évi összegnek felénél keveseb-

bel vagy legfőlebb felével járul a segélyezett tanintézet fentartásához (és így a teher nagyobb, vagy legalább fele részét az illető intézet hatósága viseli), azon esetben a tanintézet felett való összes igazgatási és rendelkezési jog (a fennebbi *a*), *b*), *c*) pontok meghatározása mellett) továbbra is az intézet hatóságát illeti, s a vallás- és közoktatásügyi minister csupán a felügyeleti jogot gyakorolja a segélyezett iskola irányában.

Ha pedig az állam évenként a szükséges összegnek felénél többel járul az iskola fentartásához (tehát a teher nagyobb részét viseli), az esetben a vallás- és közoktatásügyi minister az egész tanintézetet gondoskodása és rendelkezése alá veszi, de az illető intézet saját hatósága számára, a fennebbi *a*) pont alatt irt vagyon tulajdonjoga és az intézetre fordítása, valamint a *c*) pont alatt irt tanárválasztási jog biztosittatik;

e) bármely középiskolát a vallás- és közoktatásügyi minister csak azon esetben

és addig gyámolíthat anyagilag a fent előadott módon, ha és a meddig azon iskolát fentartó testület, illetőleg a felekezeti tanintézetekre vonatkozólag azok egyházi főhatósága, önként elfogadja vagy kéri a segélyezést.

Minden ily gyámolítás alkalmával a vallás- és közoktatásügyi minister és a segélyezett fél között e célra külön szerződés kötendő, melyben a segélyezés módozatai, közelebbi feltételei, a mindkét félre biztosított jogok és vállalt kötelezettségek részletesen megállapítandók.

48. §.

Az állami felügyelet jogánál fogva, jogában és tisztében áll a vallás- és közoktatásügyi ministernek, a közvetlen vezetése alatt nem álló középiskolákról, és pedig a hitfelekezetiekről illető felekezeti főhatóságaiktól, a törvényhatósági és községi tanintézetekről, az azokat fentartó hatóságoktól, — végre a társula-

tok és egyesek által fentartottakról, közvetlen igazgatóságaiktól:

a) statisztikai adatokat beszerezni;

b) tanévenként jelentéseket kívánni, melyekben a tanrend és felosztás (a hittani tárgyakat kivéve), a tanárok létszáma, képesítése és működési köre, az osztályonkinti népesség, óraszám s az oktatás eredményei, valamint az érettségi és egyéb zárvizsgálatokról szóló kimutatások által feltüntetve legyenek;

c) a 8. §. értelmében megállapított tanrendszerben (a hittani tárgyakat kivéve) minden lényegesebb változásnak, valamint az iskola előbbi jellegében s tanfolyamkörében történt minden változásnak bejelentését megkívánni;

d) a használt tankönyveket, legyenek azok nyomtatásban vagy kéziratban, bekövetelni s azokat azon szempontból, nem foglalnak-e magokban állam-, alkotmány- vagy törvényellenes tanokat vagy tételeket, megbíráltatni.

Mindezen adatok, jelentések, kimuta-

tások és beterjesztések, a vallás- és közoktatásügyi ministerhez nyújtandók be.

A vallás- és közoktatásügyi minister felüggel arra, hogy minden tanintézeti vagyon és különösen iskolai czélokra tett alapítványok biztosan elhelyezve, rendeltetési céljukra rendesen fordittassanak; ennél fogva jogában áll az iskolai vagyon állásáról, mikénti elhelyezéséről és kezeléséről időnként hiteles kimutatást kívánni.

49. §.

Ha valamely középiskolában használt tan- vagy vezérkönyv állam-, alkotmány- vagy törvényellenes tanokat foglal magában, joga és tiszte a vallás és közoktatásügyi ministernek, annak használatát eltiltani, szükség esetén annak elkobzása és az illetők megfenyítése végett a törvény rendes útján a további intézkedéseket megtenni.

50. §.

Ha a kormány valamely felekezeti középiskolában erkölcsi bajoknak vagy

államellenes iránynak jönne tudomására, s ezek ellenében az iskola illetékes felekezeti főhatósága útján gyökeres orvoslás nem szerezhető, a vallás- és közoktatásügyi miniszternek — saját rendes vagy e célból különösen kiküldendő közegei által teljesített vizsgálat után, ha a vizsgálat alapján oly tények állapítottak meg, melyek a miniszter rendelkezése és közvetlen vezetése alatt álló intézetek igazgatója és tanáraitra nézve hivatalvesztést vonnának maguk után, — joga és kötelessége azon iskolától a veszélyes egyének eltávolítását követelni; ellenük, a mennyiben a büntetőtörvények súlya alá eső cselekvény esete forogna fenn, a törvény rendes útján a büntető eljárást megindítani; sőt ha a baj az egyesek eltávolítása által nem orvosolható, magának az iskolának egy időre, vagy végleges bezáratása iránt Ő Felségéhez előterjesztést tenni.

Az egyidőre bezáratni rendelt iskola vagyona az illető felekezeti főhatóság

kezelése alatt marad, s a jövedelmek is tőkésítettnek, míg a tapasztalt bajok gyökeres elhárítása után, az iskola újra megnyitása, Ő Felségéhez teendő előterjesztésre, megengedtetik.

Véglegesen bezáratni rendelt iskola vagyonáról és alapítványairól, a mennyiben az alapítók vagy jogutódaik azokról az iskola megszűnése esetére nem intézkedtek, ugyanazon felekezet közoktatási céljaira az illető felekezeti főhatóság rendelkezik (1790/1 : XXVI. t.-cz. 10. §-a), fentartatván Ő Felségének legfőbb felügyeleti joga.

51. §.

Az előző §-ban érintett intézkedések a törvényhatóságok, községek, társulatok és egyesek által fentartott középiskolákra vonatkozólag is érvényesek, a következő eltéréssel:

1. Az intézetnek ideiglenes vagy végleges bezáratása iránt a vallás- és közoktatási minister intézkedik.

2. A törvényhatóságok és községek által fentartott középiskolák vagyonának kezelése, illetőleg hovaífordítása iránt az illető közigazgatási hatóságok meghallgatása után és a netán létező jogviszonyok figyelembevételével, a vallás- és közoktatási miniszter a belügyminiszterrel egyetértőleg intézkedik.

3. A társulatok által fentartott intézeteknél azon esetben, midőn azoknak ideiglenes bezárása rendeltetett el, a vagyon kezelése iránt a társulat intézkedik ugyan, azonban köteles az e tekintetben hozott határozatát jóváhagyás végett a vallás- és közoktatási miniszterhez felterjeszteni. A miniszternek joga van mindazon intézkedéseket megtenni, melyeket a kezelés ellenőrzésére szükségesnek fog tartani.

Ha pedig az ily intézeteknek végleges bezáratása mondatott ki, a társulat az intézet vagyonának hovaífordítása iránt megerősítést nyert szabályai szerint intézkedik, de ezen intézkedéséhez a vallás-

és közoktatásügyi minister jóváhagyása szükséges.

Addig is, míg a minister jóváhagyása megadatott, a vagyonnak kezelése tekintetében a minister az előbbi pontban foglalt intézkedés szerint jár el.

4. A magánosok által fentartott intézetek vagyonának kezelése, illetőleg hováfordítása iránt a magánosok intézkednek ugyan, ha azonban az ily intézeteknél alapítványok vannak, ez esetben az intézkedéshez a vallás- és közoktatásügyi minister jóváhagyása szükséges, ki a 3-ik pont határozatai szerint jár el.

52. §.

Ha az iskolai vagyonról és alapítványokról szóló időnkénti kimutatásokból (48. §. utolsó kikezdése) az tűnnék ki, hogy a jövedelmek nem rendeltetési céljukra fordíttatnak, vagy valamely alapítvány hiányosan kezeltetik, avagy épen veszélyben forog, a vallás- és közoktatásügyi minister az illető tanintézetet

fentartó hatóságot utasítja, hogy az alapítvány biztosításáról gondoskodjék; ha pedig a kezelés hiányos, vagy a felhasználás nem az alapítvány céljaira történik, a szükséges törvényes intézkedéseket tegye meg.

53. §.

Ha valamely, a vallás- és közoktatásügyi minister rendelkezése és közvetlen vezetése alatt nem álló nyilvános középiskola általában a jelen törvény követelményeinek meg nem felelne, jogában áll a nevezett ministernek az intézettől, az illető főhatósághoz legalább félévi időközökben három ízben intézett megintés után, a nyilvánossági jogot megvonni.

A már létező tanintézetek tanerőinek létszáma, avagy meglevő épületei miatt netán szükségeseknek mutatkozó ily megintések csak a jelen törvény szentesítésétől számított két év múlva kezdődhetnek.

A nyilvánossági jogtól megfosztott tanintézetek érvényes bizonyítványokat

nem adhatnak és érettségi vizsgálatot sem tarthatnak.

54. §.

Új nyilvános középiskolák felállításánál a felállítók kötelesek az intézet megnyitla előtt legalább 4 hónappal szándékukat bejelenteni a vallás- és közoktatásügyi ministernél, fölterjesztvén az intézet szervezeti szabályait, tanrendjét, tanerőinek számát, az intézet helyiségeinek kimutatását (s mihelyt alkalmaztattak, a tanerőket is, és azok minősítvényét is) s taneszközökkel felszerelését.

A minister ez intézetnek akár létesítését, akár nyilvánosságát, csak akkor tagadhatja meg, ha az a törvényes kelékeknek meg nem felel.

Ha a minister a felterjesztésnek benyújtása után 2 hónap alatt nem nyilatkozik, az intézet megnyitható.

III. FEJEZET.

Magán középiskolák.

55. §.

Társulatok és egyesek állithatnak és tarthatnak fenn magánjellegű gymnasiu-mokat vagy reáliskolákat, s ily tanfolya-mokkal összekötött magánnevelő intéze-teket, ha azokat oly egyén közvetlen vezetésére és igazgatására bizzák, ki az azokban nyitni szándékolt tanfolyamra oklevéllel képesített tanár. Ezen kívül ezen intézetekben csak oly egyének ta-níthatnak, a kik vagy oklevéllel vannak tanszakjukra képesítve, vagy legalább a középiskolai négy éves tanári tanfolya-mot elvégezték. Ilyen magántanintézetek-ben használható tankönyveket és tan-eszközöket illetőleg ugyanazon szabályok állanak, melyek a vallás- és közoktatás-ügyi minister rendelkezése és közvetlen vezetése alatti középiskolákban érvé-nyesek.

56. §.

Magán nevelő- vagy tanintézet szándékolt felállítását az intézet szervezetének, tantervének és a benne működő tanerőknek bemutatása mellett, köteles az intézet tulajdonosa a megnyitás előtt legalább 4 hóval a községi hatóságnak és az azon tankerületben működő tankerületi főigazgató utján, a vallás- és közoktatásügyi miniszternek bejelenteni.

A miniszternek válaszáig az intézet meg nem nyitható.

57. §.

A tanhelyiségeket illetőleg, a magánintézetekre ugyanazon szabályok állanak, melyek a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelkezése és közvetlen vezetése alatti tanintézetekben érvényesek, — azon hozzáadással, hogy egy osztályban 30 tanulónál több nem lehet.

58. §.

Ha valamely magán nevelő- vagy tanintézetben a jelen törvény intézkedései meg nem tartatnának, vagy ha a kormány erkölcsi bajoknak, vagy államellenes irányoknak jönne tudomására, vizsgálatot rendelhet, s annak eredményéhez képest az illető intézetet bezárathatja, sőt rendkívüli esetben a nevelést és tanítást a vizsgálat lefolyása előtt is felfüggesztheti.

59. §.

A magán-intézetben tanuló növendékek érvényes és bármely nyilvános tanintézetbe fölvételre jogosító bizonyítványt csakis nyilvános középiskolában letett vizsgálatról nyerhetnek. Ilyen vizsgálat minden tanév végével teendő.

Kivételesen egy év alatt két osztályból vizsgálatattételre, a 14. §. értelmében, a vallás- és közoktatásügyi minister adhat engedélyt.

IV. FEJEZET.

A középiskolai tanárok képesítéséről.

60. §.

A középiskolai tanárok képesítése czéljából a magyar egyetemeken a vallás- és közoktatásügyi-minister egy-egy vizsgáló bizottságot szervez, melynek tagjai oly felsőbb iskolai tanárok, kik a vizsgálatok tárgyainak előadásával és szakszerű művelésével foglalkoznak. Ezeken kívül szakcsopontonként nevezhet ki még oly tagokat, kik, ha nem felsőbb iskolai tanárok is, de az illető tudományokkal szakszerűen foglalkoznak.

61. §.

Középiskolai tanárságra képesítést nyerhet, a ki igazolja :

1. azt, hogy a gymnasium, illetőleg a reáliskola teljes tanfolyamát jó sikerrel elvégezte és az érettségi vizsgálatot

letette. A reáliskolát végzett egyén köteles egyszersmind igazolni a latin nyelvnek legalább annyi ismeretét, a mennyi könnyebb latin szöveg megértésére szükséges;

2. azt, hogy a középiskolai tanfolyam elvégzése után egyetemen vagy műegyetemen, vagy más felsőbb iskolai tanfolyamon négy éven keresztül tanulta a saját szakjához tartozó tárgyakat, és ezeken felül a) magyar irodalmat s annak történelmét, különös tekintettel a magyar nemzet művelődés történetére; b) a nevelés és oktatástant s ezek történelmét; c) a szorosan bölcsészeti tárgyakból legalább logikát, psychológiát és a bölcsészet történelmét.

Oly egyénnél, ki a szükséges tantárgyakból néhányat valamely másnemű felsőbb iskolán már legalább egy évig tanult, elég, ha a fent említett felsőbb iskolákon végzett három évi tanulást mutat ki. A ki bölcsészet, vagy magyar, német vagy franczia nyelv és irodalom,

avagy történet tanítására akar képesíteni: az tartozik még azt is kimutatni, hogy felsőbb iskolai tanpályája alatt a görög és római irodalmat is tanulmányozta. Az illető a felsőbb iskolai 4 éves tanfolyam idejéből 3 évet külföldi egyetemen is tölthet;

3. kimutatni tartozik azt, hogy a felsőbb iskolai tanfolyam elvégzése után még legkevesebb egy évet vagy gyakorlatilag középiskolai tanítással töltött, vagy akár hazai, akár külföldi egyetemen tanulmányai folytatására fordított, — azonban mindenesetre tartozik kimutatni, hogy az egész 5 év alatt legalább egy évig nevelői vagy tanítói gyakorlata is volt;

4. hogy az arra jogosított vizsgáló bizottság előtt a következő §§-ban megszabott képesítő vizsgálatot, illetőleg vizsgálatokat sikerrel letette.

A képesítő vizsgálat legalább végső része, a felsőbb iskolai tanfolyam elvégzése után legalább egy év múlva tehető le.

62. §.

Képesítő vizsgálatra bocsáthatók a tanárvizsgáló bizottságok egyikének véleménye alapján, még oly egyének is, kik nem végezték ugyan el a fönnebbi §§-ban irt felsőbb iskolai tanfolyamot, de irodalmi munkáikban úgy szakképzettségüknek, mint általános műveltségöknek kitünő bizonyyságát adták, s egyzersmind kimutatták, hogy a tanítással gyakorlatilag is foglalkoztak, vagy pedig már a jelen törvény életbeléptekor tanárokul vannak alkalmazva.

63. §.

A vizsgálatok írásbeliek és szóbeliek, s kiterjednek :

1. oly tárgyakra, melyek ismerete az általános műveltség érdekében és a tanári hivatás tekintetéből bármely tanszakra képesítendő jelölttől, a fönnebbi határozatok értelmében megkivántatik ;
2. azon tanszakok körébe tartozó

ismeretekre, melyek tanítására a jelölt képesíttetni kíván;

3. az illető tanszakok tanításának módszerére és gyakorlatára. A vizsgálatokon tartozik a jelölt kimutatni azt is, hogy a magyar nyelvet mint tan-nyelvet mennyiben érti és bírja úgy nyelvtanilag, mint irodalmilag. Az eredmény az oklevélben megjelölendő.

64. §.

A képesítő vizsgálat szabályrendelettel több részre is osztható, úgy, hogy több alkalommal is tehető le. Azonban azon jelöltek, kik a képesítő vizsgálat első részének letétele idején külföldi egyetemen voltak, az egész vizsgálatot egy alkalommal is letehetik.

A képesítő vizsgálatok évenként, szabályrendelettel előre meghatározott időben fognak tartani.

65. §.

A mindegyik tanszakra egyaránt szükséges ismeretek a következő tárgyakból

legalább is az itt kijelölt mértékben kötelezők :

1. magyar nyelv és irodalom (magyar nyelv- és irálytan ismerete), a magyar irodalom és nemzeti művelődés fejlődési menetének áttekintése és a kiválóbb írók főbb műveinek ismerete;

2. a philosophia elemei. Alapos készség a paedagógiában. A paedagogia újabb történelmének ismerete.

66. §.

A szakismeret tekintetéből megkívánatik :

1. hogy az illető két vagy három középiskolai tantárgyban, melyek egy-egy szakcsoportot alkotnak, oly tanultságot mutasson ki, melyből kitűnik, hogy legalább is a középiskolában tanítani kellő tananyagot és ismereteket teljesen megszerezte és hogy szaktárgyait tudományosan érti;

2. hogy tantárgyának tanításában és

módszertani kezelésében a kellő ismerete és ügyessége megvan.

Minden egyes tárgyból a vizsgálat a középiskola összes osztályaiban tanítandókra kiterjed.

67. §.

Azt, hogy a fennebbi §-okban irt vizsgálatok mily renddel tartassanak, azokon a tantárgyak miként osztassanak be, továbbá, hogy a tantárgyak mely szakcsoportba foglaltassanak össze, végre az ismereteknek ezen szakcsoportokban megkívántató mértékét, — az egyetemi vizsgáló bizottságoknak meghallgatásával — a minister szabályrendelettel állapítja meg.

68. §.

Elégtelen képesség miatt visszautasított egyén a vizsgálat ismétlésére egy évnél rövidebb idő alatt nem bocsátható.

69. §.

Hogy a nem magyar egyetemeken nyert tanári oklevelek mennyiben tekintetnek a

hazában is érvényeseknek, a minister a hazai tanárvizsgáló bizottságok valamelyikének meghallgatása után esetről-esetre határozza meg; azonban minden esetre megkövetelendő, hogy az illető egyfelől a fennebbi szakaszokban körülírt előkészültséget igazolja, másfelől, hogy a képesítő vizsgálatnak a hazai egyetemeken köteles tárgyaiból bizonyítvánnyal birjon.

A mennyiben ily bizonyítványt felmutatni képes nem volna, a hiányzó tárgyakból pótvizsgálatra utasítandó.

70. §.

A képesítő vizsgálatok nyelve a magyar.

A vallás- és közoktatásügyi minister azonban felhatalmaztatik, hogy a jelen törvény hatályba léptét követő tíz tanév tartama alatt, az illető felekezeti főhatóság indokolt előterjesztésére, a képesítő vizsgálatoknak egészben vagy némely tantárgyakat illetőleg, nem magyar nyelven tarthatására rendkívüli engedélyt adhasson.

De a 63. §. 3-ik pontja és a 65. §. 1. pontja ezen esetekre nézve is mérvadó.

V. FEJEZET.

Vegyes intézkedések.

71. §.

A vallás- és közoktatásügyi minister rendelkezése és közvetlen vezetése alatt álló akár róm. kath., akár más jellegű, ugyszintén a jelenleg fennálló mindenemű középiskolák jogi természete és jellege ezen törvény által nem érintetnek.

Hasonlókép érintetlenül maradnak azon középiskolákra nézve, melyek nem állnak a vallás- és közoktatásügyi minister rendelkezése és közvetlen vezetése alatt, az eddigi törvények és gyakorlat, a mennyiben azokat a jelen törvény világosan meg nem változtatja.

72. §.

Idegen állam, külföldön élő nem magyar állampolgár, úgyszintén nem magyar állampolgárokból alakult, vagy külföldön székelő testület, akár ennek az országban lévő elágazásai, melyek a külföldön székelő testülettől, illetőleg annak főnökétől függésben vannak, semminemű középiskolát sem állithatnak, sem el nem láthatnak.

Ezen határozatok által a hazai törvényesen bevett és oktatással foglalkozó róm. kath. szerzetes rendeknek egyházi szervezetéből folyó és csakis egyházi ügyekre vonatkozó összeköttetései nem érintetnek.

A már fennálló felekezeti, törvényhatósági, községi és társulatok vagy egyesek által fentartott középiskolák, úgyszintén a hitfelekezetek és egyházak is külföldi államoktól és azok uralkodóitól vagy kormányától segélyt és anyagi gyámolítást semmi esetben sem nem kérhetnek, sem el nem fogadhatnak. Egye-

sektől vagy társulatoktól is csak azon esetben, ha a segélyező az intézet vezetésére, tanrendjére semminemű befolyást sem tart fenn magának, sem feltételt nem köt ki.

73. §.

A vallás- és közoktatásügyi minister az országgyűlésnek a középiskolai oktatás állapotáról minden évben jelentést tesz, s minden harmadik évben részletes kiutatást terjeszt elő.

74. §.

Jelen törvény végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi minister bizatik meg, azonban e törvény rendelkezései a folyó tanévre nem alkalmazhatók.

XXXI. TÖRVÉNYCZIKK

a részletügyletről.

(Szentesítést nyert 1883. évi május hó 24-én. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1883. évi június hó 5-én.)

1. §.

A közforgalom tárgyát képező értékpapiroknak eladása részletfizetés mellett (részletügylet) iparszerűen csak törvényszékiileg bejegyzett cégeknek van megengedve, kik azon szándékukat, hogy részletüzlettel kívánnak foglalkozni, ezen üzlet megkezdése előtt az illetékes iparhatóságnál bejelenteni tartoznak.

Külföldi cégek ilyen üzletet a magyar korona területén csak akkor folytathatnak, ha cégöket azon törvényszéknél bejegyeztetik, melynek területén fióktelepök van;

és ha az üzlet megkezdését az iparhatóságnál bejelentették.

2. §.

Részletügylet csak a budapesti tőzsdén jegyzett értékpapirokban köthető.

3. §.

Többféle értékpapir eladásának egy okiratba összefoglalása vagy egyéb tárggyal együttes eladása, vagy értékpapiroknak összekötése sorsjegyek nyereségkilátásával, vagy bármely más jogügylettel, vagy pusztán sorsjegyek nyereségkilátásának részfizetés mellett eladása tilos.

Értékpapirok — ideértve a sorsjegyeket is — csak oly értékrészletekben (appoint) adhatók el, részletfizetés mellett, a minőkben kibocsáttattak.

A fizetési részleteknek, valamint az egyes részfizetések közötti időtartamoknak egyenlőknek kell lenni.

4. §.

Az eladónak tiltva van a részletügyletet váltóval biztosítani.

5. §.

Az eladó köteles a részletüzletről, laponként folyó számmal ellátott, átfűzött s az iparhatóság által hitelesített külön könyveket vezetni; a részletügyletről okiratot (részletivet) és az egyes részfizetésekről nyugtát kiállítani. Ezen okiratok és nyugták az időrendben vezetendő és ugyanazon tételeket magokban foglaló üzleti könyvek szelvényrészeit képezik.

A könyvek vezetésére nézve az 1875: XXXVII. t.-cz. 25. §-a irányadó.

6. §.

A részletügyletről kiállított okirat a homlokzaton feltűnően mint »részletiv« jelölendő meg.

Az eladó cég aláírásával ellátott okiratnak (részletivnek) magában kell fog-

lálnia az ügylet megkötésének idejét, az eladott értékpapir minőségét, számát, névértékét és a budapesti tőzsde jegyzése szerinti árfolyamát, a vételár összegét, a fizetési részleteket, a fizetések idejét és helyét és a jelen törvény szószerinti szövegét.

Szelvényivekkel ellátott részletiveket kibocsátani tilos.

7. §.

A részletfizetés mellett eladott értékpapiroknak a részletügylet megkötésekor és annak egész tartama alatt az eladó tulajdonában és az illetékes iparhatóság területén tényleges birtokában kell lenni.

8. §.

A részletügylet a vevő vagy annak jogutódja által megtámadható, ha az értékpapir olyan árban adatott el, mely az ügylet megkötésekor jegyzett árfolyamot és annak a részletügylet tartama

szerint számítandó évi 15 százalékát meghaladja.

E számításnál a kamatozó papírok kamatai a vevő javára esnek.

9. §.

Az eladó a részletügyletet megszüntetheti, ha a kikötött részfizetés a lejárat utáni nyolczadik napon le nem fizettetett.

Ez esetben az eladó jogosítva van a lejárat utáni nyolczadik naptól számítandó 15 napon belül az értékpapírt az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 352. §-a szerint eladni, illetőleg a tőzsdei árfolyamban megtartani. Az eladott, illetőleg a tőzsdei árfolyamban megtartott értékpapír árából a hátralékos részletek az eladó javára levonatnak; a főlösleg a vevőnek kiadatik, a ki azonban az esetleges hiányt pótolni nem tartozik.

Az értékpapír eladásáról vagy megtartásáról a vevő ajánlott-levél útján haladéktalanul értesítendő.

10. §.

A 8. és 9. §§. határozataitól eltérő megállapodások joghatálylyal nem birnak.

11. §.

Utazó ügynökök által értékpapirokat részfizetés mellett eladni tilos.

12. §.

Az iparhatóság minden részletiv bírlalójának indokolt kívánságára azonnal, de ezenkívül legalább évnegyedenként egyszer a részlet-üzletet megvizsgálni, ennek megtörténtét az üzletkönyvbe följegyezni és a szabálytalanságokat az illetékes kir. bíróságnak följelenteni tartozik.

A pénzügyminister jogositva van ez üzleteket saját közegei által bármikor megvizsgáltatni.

13. §.

Azok, kik a jelen törvény hatálybalépése előtt értékpapiroknak részfizetés

mellett eladásával foglalkoztak, kötelesek ezen törvény hatálybalépése előtt kötött azon részletügyletekről, a melyeknél a teljesített utolsó részletfizetés óta hat hó még el nem telt, a jelen törvény hatálybalépésétől számított 3 hó alatt az iparhatósághoz részletes jegyzéket bemutatni. Ezen jegyzéknek magában kell foglalnia az eladott értékpapírok számát, azok névértékét, az eladási árt, az okirat keltét és számát.

A jelen törvény hatályba lépése előtt részfizetés mellett eladott azon értékpapíroknak, a melyeknél a teljesített utolsó részletfizetés óta hat hó még el nem telt, ezen törvény hatályba lépésétől számított egy év lefolyása után az illetékes iparhatóság területén az eladó tulajdonában és tényleges birtokában kell lenni.

A jelen törvény hatályba lépése előtt kötött részletügyleteknél a vevő, illetőleg jogutódja az ügylet felbontását követelheti. Ez esetben a vevő az eddig befizetett

részleteket elveszti, ha mindazáltal igazolja azt, hogy az utolsó részletfizetés a törvény életbe lépte előtt számítandó 6 hó folytában történt, akkor a befizetett összegnek az első részlet levonása után fenmaradó részéből egy harmad a vevőt illeti.

A vevőnek ezen igényét a törvény életbe lépésétől számítva legfeljebb 6 hó alatt érvényesítenie kell.

14. §.

Azok, kik a jelen törvény intézkedéseit vagy tilalmait megszegik, 300 forintig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetében pedig, ha utolsó büntetésük kiállása óta 2 év még el nem telt, egy hónapig terjedhető elzárással és 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők. Ez utóbbi esetben a részlet-üzlet folytatása is öt évig betiltható.

Az itt meghatározott esetekben a kihágások tekintetében illetékes királyi bíróságok ítélnek.

A pénzbüntetésből befolyt összegek ipari célokra az illető törvényhatóságnak kiszolgáltatnak.

A lotto-jövedéki s a bélyeg- és illeték-törvények és szabályok intézkedései a fönnebbiek által nem érintetnek.

15. §.

Ezen törvény végrehajtásával a föld-mivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister, illetőleg Horvát-Szlavonországra nézve a horvát-szlavon-dalmátországi bán bizatik meg.

XXXII. TÖRVÉNYCZIKK

a kikötői illetékről.

(Szentelést nyert 1883. évi május hó 24-én. — Kihirdetett az »Országos Törvénylár«-ban 1883. évi június hó 5-én.)

1. §.

Minden hajó, a mely belföldi kikötőbe érkezik, a kikötői illetéket, ezen törvény határozatai szerint az illetékes magyar királyi révhivatalnál, illetőleg révkirendeltségnél lefizetni tartozik.

2. §.

A kikötői illeték minden egyes hajóra nézve kiszabatik azon tiszta-tonnatartalom alapján, a mely a tengeri hajók közbözésére nézve az országban érvényes szabályok értelmében megállapittatik.

3. §.

A kikötői illeték fizetésének kötelezettsége azon pillanattól kezdve áll be, melyben a hajó a kikötőbe érkezik; meg van azonban engedve, hogy az illeték csak a hajó távozása alkalmával fizettség.

A hajó az illeték lefizetése előtt a kikötőből nem távozhatik.

A kormány által bérelt hajók az egy és ugyanazon utazás alkalmával érintett összes belföldi kikötők számára járó kikötői illetékeket az ut végével egyszerre lefizethetik, ha azt a tengerészeti hatóság megengedi.

Oly hajóktól, melyek valamely kikötőben leszereltetnek, vagy más oknál fogva 3 hó alatt nem távoznak, a kikötői illetékek a megérkezés napjától számítandó 3 hó lefolyta után fizetendő.

4. §.

A kikötői illeték, az 5. és 6. §§-ban foglalt eseteken kívül, a következő:

a) a belföldi és ezekkel egy tekintet alá eső idegen hajóknál, ha tonnatartalmuk

26-tól	egész	50 tonna,	registertonnánként	4 kr.
51-től	›	100	›	8 ›
101 ›	›	150	›	15 ›
151 ›	›	200	›	20 ›
201 ›	›	300	›	25 ›
301 ›	›	400	›	30 ›
400 tonnán	felül		›	38 ›

b) oly idegen hajóknál, melyek a belföldiekkel egy tekintet alá nem esnek, registertonnánként 1 frt 50 kr.

5. §.

Oly hajó, mely valamely belföldi kikötőben vagy csak felvett vagy csak leadott rakományt s ugyanazon utazáson külföldi kikötőnek megérintése nélkül egy vagy több belföldi kikötőben egyenlő műveletet folytat: az utóbbi kikötők mindegyikében tonnatartalma szerint a következő kikötői illetéket fizeti:

26	egész	100	tonnáig	registertonnánként	1	krt
101	»	200	»	»	2	»
201	»	300	»	»	3	»
301	»	400	»	»	4	»
400	tonnán felül	.	.	.	5	»

Ezt a kikötői illetéket fizeti azon hajó is, mely rakományt sem nem vesz fel, sem nem ad le, és a 7. §. e) pontja szerint 72 órában megállapított határidő lejárta következtében a teljes felmentésre igényt nem tarthat.

6. §.

Belföldi és ezekkel egy tekintet alá eső idegen gőzhajók, melyek előre kihirdetett menetrend szerint belföldi kikötőkből más belföldi kikötőkbe idegen kikötők megérintése nélkül — személy- vagy áruszállítás céljából időszakai utakat tesznek, a kikötői illetéket minden egyes időszakai járatért az első kiindulási kikötőbe való visszaérkeztükkor, tekintet nélkül az érintett kikötők számára fizetik és pedig tonnataralmuk szerint:

26	egész	100	tonnáig, registertonnánként	2	krt
101	»	150	»	10	»
151	»	200	»	14	»
201	»	300	»	16	»
301	»	400	»	20	»
400	tonnán felül			25	»

Ha egy gőzhajó ugyanazon napon több ily időszakai járatot teljesít, csak az egy ily járatra eső illetéket fizeti.

Az időszakai gőzhajójáratok után a kikötői illeték havonként egyszerre is fizethető, ha a tengerészeti hatóság ezt megengedi.

7. §.

A kikötői illeték fizetésétől mentesek:

a) mindazon belföldi, vagy ezekkel egy tekintet alá eső idegen hajók, melyeknek tonnatartalma meg nem haladja a 25 tonnát; továbbá azon belföldi hajók, melyek a halászat üzésére, fris halak vagy csalétek szállítására használtatnak, valamint a csatornákon és folyókon való

hajózásra szánt oly bárkák, melyek a sík tengerre ki nem mennek;

b) oly gőzösök, melyek hajót vontatnak, vagy közvetlenül azon kikötőbe visszatérnek, melyből hajót vontatva eltávoztak — föltéve, hogy maguk rakományt sem nem vesznek fel, sem nem adnak le, még pedig tekintet nélkül az időre, mely alatt üresen a kikötőben maradnak;

c) magyar kincstári hajók, az osztrák-magyar és idegen hadihajók, valamint a fennálló rendeletek szerint és különös feltételek alatt az illeték fizetése alól mentes hajók, jelesen a Yachtok, ha valamely kereskedelmi műveletet nem végeztek;

d) oly belföldi és idegen hajók, melyek tengerre alkalmatlan voltak miatt azért kötnek ki, hogy kijavittassanak, vagy leszereltessenek, vagy szétszedessenek — ha ez alkalommal rakományt nem vesznek fel, vagy nem adnak le;

e) oly hajók, melyek rakományt sem fel nem vesznek, sem le nem adnak és

érkezésük után 72 óra alatt távoznak, akkor is — ha megbetegedett utasokat vesznek fel, vagy szállítanak partra;

f) belföldi hajóépítő-telepen épült hajók, még pedig úgy azon kikötőben, hol felszereltetnek, vagy hol felszerelésüket bevégezik, mint azon kikötőben is, hol a rakomány felvételét megkezdik.

8. §.

A kikötői illetékekből eredő összes bevételek tiz százaléka a tengerészeti segély-alapba folyik.

9. §.

Az államnak azon joga, hogy a törvény helytelen alkalmazása folytán be nem szedett, vagy csak kisebb mérvben beszedett összegeket kiszabja, azon naptól számítandó egy év alatt évül el, a mely napon az illeték lefizetendő lett volna.

Ugyanezen határidő alatt érvényesíthetők a felek részéről az illetéktelenül teljesített fizetések visszatérítésére vonatkozó igények.

10. §.

Jelen törvény 1883. évi július hó 1-én lép életbe, ugyanezen naptól kezdve a tonna-, tengeregészségügyi-, világító-torony-, és veszteglési illetékek kiszabására és fizetésére nézve jelenleg érvényben levő összes szabályok hatályon kívül helyeztetnek.

11. §.

A magyar korona országai és Ő Felsége többi királyságai és országai közt kötött vám- és kereskedelmi szövetség tartama alatt (1878. évi XX. törvényczikk VI. cikke) az osztrák hajók és kikötők, a kikötői illeték fizetésére nézve ugyanazon tekintet alá esnek, mint a belföldiek.

12. §.

A jelen törvény végrehajtásával a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister bizatik meg.

XXXIII. TÖRVÉNYCZIKK

a törvénykezési szünidőről.

(Szentelést nyert 1883. évi május hó 25-én. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1883. évi június hó 5-én.)

1. §.

A királyi bíróságoknál évenként július hó 1-ső napjától augusztus hó 31-ik napjáig szünidő tartandó.

2. §.

A szünidő által nem érintetnek: sem a törvény, sem a birói határozat, sem pedig a felek kölcsönös megegyezése által tűzött határidők és határnapok.

A hozott birói határozatok a szünidő alatt is kiadandók és foganatosítandók.

3. §.

Az első folyamodású kir. bíróságoknál a szünidő hatálya alól kivételnek a következő ügyek:

1. az 1877. évi XXII. t.-cz. 11-ik §-ának 3., 4., 5., 6., 8., és 9-ik pontjaiban, továbbá

2. az 1881: LIX. t.-cz. 13-ik §-ának 2-ik pontjában *b)*, *c)*, *d)*, *e)*, *f)*, *g)*, *h)*, *i)*, *k)*, *l)*, *m)*, *n)* alatt felsorolt ügyek;

3. váltó és kereskedelmi, peres és peren kívüli eljárás alá tartozó ügyek; ide értve a közforgalom tárgyát képező értékpapírok birói megsemmisítését tárgyozó ügyeket is;

4. vásárbíróági ügyek;

5. a kielégítési és biztosítási végrehajtás, valamint a zárlat elrendelése, a végrehajtási eljárás során beadott előterjesztések, elsőségi bejelentések és igényperesek, s általában a végrehajtási eljárásból eredett ügyek, — a mennyiben

ezeknek természete sürgős intézkedést igényel;

6. birói letétek elfogadását és kiadását tárgyzó ügyek;

7. a kiskorúság meghosszabbítását, a kiskorúság meghosszabbításának megszüntetését, az atyai hatalom gyakorlásának megszüntetését, a gondnokság alá helyezést és a gondnokság megszüntetését tárgyzó ügyek;

8. előleges bizonyítás elrendelését és a hivatalos bizonyítványok kiadását tárgyzó ügyek;

9. az 1874: XXXIV. t.-cz. 66. §-a, az 1874: XXXV. t.-cz. 25., 39., 214. §-a, és általában az utóbb említett törvény szerint a bíróságokhoz utasított, minőségüknél fogva sürgős ügyek;

10. telekkönyvi bekelezések, előjegyzések és feljegyzések, — a mennyiben az eset körülményei szerint sürgősnek mutatkoznak;

11. végrendelet kihirdetése, a hagyatékok leltározása, hagyatéki zárlat elren-

delése, és általában a hagyatéki eljárás során halasztást nem tűrő intézkedések ;

12. a csődnyitás, a csődtömeg zár alá vétele és leltározása, általában a csőd-eljárás folyamán halasztást nem tűrő intézkedések ;

13. fegyelmi ügyekben : a fegyelmi eljárás elrendelését, s a hivataltól való felfüggesztést tárgyazó ügyek ;

14. büntető ügyekben : az előnyomozás (elővizsgálat) teljesítése, a bűnvizsgálat és vizsgálati fogság elrendelése vagy megszüntetése, a vizsgálat során halasztást nem tűrő intézkedések megtétele és mindazon büntető ügyek, a melyekben letartóztatott vagy vizsgálati fogságban lévő van érdekelve, valamint a büntetés végrehajtására vonatkozó ügyek ;

15. azon ügyek, melyeknek haladéktalan vagy soron kívüli elintézését a törvény rendeli.

4. §.

A kir. törvényszékek azon polgári peres ügyekben, a melyek a 3. §-ban felsorolva nincsenek, a per folyama alatt a kereset indításától az ítélet hozataláig, illetve a bizonyítási eljárás elrendeléseig, a per előkészítésére vonatkozó végzéseket hoznak, felebbezés esetében az iratok felterjesztését eszközlik, a leérkezett felsőbb bírósági határozatok kiadmányozását elrendelik, a jogerőre emelkedett határozatok által megítélt eskü letételére határnapot tűznek, és az eskü kivétele iránt intézkednek.

5. §.

A budapesti és marosvásárhelyi királyi ítélő táblánál és a m. kir. Curiánál, a szünidő hatálya alól kivételnek a következő ügyek:

1. azon polgári peres ügyek, a melyekben az 1881: LIX. t.-cz. 37. §-a értelmében az első bírósági feltétlenül marasztaló ítélet alapján, kielégítési végrehajtásnak van helye;

2. a bérlet és haszonbérlet megszüntetése, továbbá a bérlet és haszonbérlet tárgyának átadása iránt indított sommás perek;

3. határjárási, megyeigazítási és sommás visszahelyezési ügyek;

4. kielégítési és biztosítási végrehajtásnak, ugy a zárlatnak elrendelését tárgyzó ügyek;

5. a csődneyítés kérdése;

6. fegyelmi ügyekben: a fegyelmi eljárás elrendelése, és a hivataltól való függesztést tárgyzó kérdések;

7. a bűnvizsgálat és vizsgálati fogság elrendelésének vagy megszüntetésének kérdése; valamint azon büntető ügyek, a melyekben letartóztatott vagy vizsgálati fogságban lévő vádlott van érdekelve;

8. azon ügyek, melyeknek haladéktalan vagy soron kívüli elintézését a törvény rendeli;

9. ezeken felül a királyi tábláknál: a váltói eljárás alá tartozó ügyek is.

6. §.

A feleknek kölcsönös kérelmére a bíróság a 3—5. §§-okban elősorolt ügyeknek elintézését a szünidő eltelte utáni időre elhalasztani köteles. E végből a kérvény közvetlenül azon bíróságnál nyújtandó be, a mely az ügyben határozni hivatva van.

7. §.

A bíróságok egyes esetekben, ha a késedelem veszélylyel jár, az érdekelt félnek indokolt kérelmére a szünidő alatt olyan ügyek elintézését is elrendelhetik, a melyek a 3—5. §§-okban felsorolt szüneti tárgyak közé nem tartoznak.

Ez iránt a kérvény az elintézésre hivatott bíróság elnökéhez vagy főnökéhez adandó be.

A kérelem felett a szüneti tanács, illetve a járásbíró vagy helyettese határoz, s e határozat ellen jogorvoslatnak helye nincs.

8. §.

A szüneti tanácsok, a szünidő tartama alatt a jelen törvény 3. §-ának 13-ik, és 5. §-ának 6-ik pontjában felsorolt ügyekben a kir. törvényszékeknél, a kir. táblánál és kir. Curiánál alakított fegyelmi tanácsok helyett határozhatnak, azonban a sorshuzás útján alakított fegyelmi tanács egyik rendes vagy póttagjának jelenléte, valamint az is szükséges, hogy ezen esetekben a szüneti tanács az illető fegyelmi tanácsnak megfelelő számú tagokból állittassék össze.

9. §.

Az 1. §-ban meghatározott szünidő alatt minden kir. járásbiróságnál egy, esetleg több bíró megszakítás nélkül működik; a kir. törvényszékeknél és a fellebbviteli bíróságoknál pedig a szünidő tartamára tanácsok alakíttatnak.

A járásbiróságoknál működő bíráknak, a járásbírák meghallgatása mellett, továbbá a törvényszékeknél alakítandó

tanácsok tagjainak számát, az illető törvényszék — a felebbviteli bíróságoknál pedig az illető felebbviteli bíróság teljes tanácsülésben határozza meg.

A legfőbb felügyeleti jog az által nem érintetik (1871: VIII. t.-cz. 5. §.)

10. §.

A szünetidő alatt működő járásbírói bíróságokat, valamint a tanácsok tagjait az illető törvényszéki, illetve a felebbviteli bírósági elnök jelöli ki.

Két egymást követő éven át a szünetidő alatti működésre azonban — a mulhatlan szükség esetét kivéve — akarata ellenére egy bíró sem kényszeríthető.

A törvényszéknek, illetve a felebbviteli bíróságnak elnöke, a működésében akadályozott szüneti tanácsstag vagy járásbíró helyett a bírók valamelyikét hivatalos állásának elfoglalására a szünetidő alatt is utasíthatja.

A segéd- és kezelő-személyzetnek a

szünidő alatti alkalmazására nézve az elnök intézkedik.

11. §.

A szünidő alatt működő bírák a szünidő tartamának megfelelő szabadságidőben — a segéd- és kezelő-személyzet pedig, a bírósági elnök által meghatározandó tartamú, de négy hétnél többre nem terjedhető szabadságidőben részesülnek.

A szabadság élvezésére az időt a bírósági elnök jelöli meg.

12. §.

A bírósági elnöknek az előző szakaszok alapján tett bármely intézkedése ellen 8 nap alatt felfolyamodásnak van helye az igazságügyministerhez.

13. §.

A jelen törvény végrehajtásával az igazságügyminister bizatik meg.

XXXIV. TÖRVÉNYCZIKK

a magyar királyi honvédségi Ludovika-Akadémia föllállításáról szóló 1872-ik évi XVI-ik törvényczikk módosítása tárgyában.

(Szentesítést nyert 1883. évi május hó 29-én. Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1883. évi június hó 5-én.)

1. §.

A magyar királyi honvédségi Ludovika-Akadémia föllállításáról szóló 1872-ik évi XVI. törvényczikknek 2-ik szakasza akként módosittatik, hogy ezen akadémiában ezentul hármass tanfolyam rendszerezsittetik; jelesen:

a) tényleges állománybeli tisztképző tanfolyam;

b) szabadságolt állománybeli tisztképző tanfolyam;

c) felsőbb tiszti tanfolyam.

2. §.

A tényleges állománybeli tisztképző tanfolyam négy évre terjed.

Ezen tanfolyamra évenként hatvan önkéntesen jelentkező oly ifjú vétetik föl, a ki még nem lépett be a hadköteles korba.

Ezek közül legalább harmincz növendék azon magán-alapítványok kamataiból láttatik el, a melyeknek alapítói, illetőleg ezek jogutódai, az 1872-ik évi XVI-ik törvényczikk 6-ik szakaszának alapján, a bemutatási jogot maguk részére tartották fön; husz növendék számára ugyanannyi, s részint egész, részint félfizetéses hely rendszeresítettik; tiz növendék pedig, kik közé horvát-szlavonországi illetőségű ifjak is aránylagos számmal vétetnek föl, egészben állami költségen képeztetik ki.

Az ezen tanfolyamot kellő eredménnyel bevégzett ifjak, akár mint önkéntesek, és esetleg még a hadköteles kor elérése előtt is, lépnek be, akár már a

hadköteles korban, s korosztályuk és sorsszámuk szerint soroztatnak be a hadseregbe, az 1882-ik évi XXXIX. törvényczikk 3-ik szakasza e) pontjának értelmében, hadapródokká neveztetnek ki, és mint ilyenek a hadseregből, a nélkül, hogy az álló hadsereg újoncz-jutalékába beszámíttatnának, azonnal a honvédséghez helyeztetnek át.

Azok pedig, kik a hadköteles korban korosztályukhoz és sorsszámukhoz képest a honvédségbe jutnak, közvetlenül a honvédségbe osztatnak be.

Az előbbi bekezdésben felsoroltak a honvédség állományában nemcsak törvényszerű védkötelezettségöknek, hanem az 1868-ik évi XL. törvényczikk 19-ik szakasza rájuk is ezennel kiterjesztett rendelkezésének értelmében teljesítendő különös szolgálati kötelezettségöknek is eleget tartoznak tenni.

3. §.

A szabadságolt állománybeli tisztképző tanfolyamon, mely egy évig tart, a már

besorozott, és vagy önként jelentkező, vagy az 1871-ik évi VI-ik törvényczikk alapján behivandó honvédek képeztetnek ki.

4. §.

A felsőbb tiszti tanfolyam jövőre is azon célból tartatik fenn, hogy a szolgálatban álló honvédtisztek, a hadi tudományoknak a magasabb fokozatú szolgálattételnél igényelt ágaiban, magukat tovább képezhessék.

5. §.

Felhatalmaztatik a honvédelmi minis-ter: hogy azon költség-többletnek fedezésére, mely az 1883/4-ik tanévtől az 1887/8-ik tanévig terjedő négy év alatt, ezen újabb szervezés folytán elő fog állani, a Ludovika-Akadémia általános alaptőkéiből, a rendelkezésre álló államkötvények értékesítésével, évenként öt százalékkal kamatozó kölcsönképen, és harminczöt év alatt leendő törlesztés

mellett, összesen 100,000 forintot olyképen vehessen fel: hogy az annak kamataira és a tőketörlesztésre szükséges összeg, az Akadémia évenkénti költségvetésébe állíttassék be.

6. §.

Ezen törvénynek végrehajtásával, és a meghatározott célnak megfelelő újabb szervezetnek életbeléptetésével a honvédelmi minister bizatik meg; ki a 2-ik szakasz negyedik pontjához képest szükséges intézkedéseket a közös hadügy-ministerrel egyetértőleg teszi meg, s másfelől a Ludovika-Akadémia állapotáról az 1872-ik évi XVI-ik törvényczikk 4-ik szakasza értelmében teendő jelentését, nem a zárszámadások, hanem az évenkénti költségvetés előterjesztése alkalmával, mutatja be az országgyűlésnek.

XXXV. TÖRVÉNYCZIKK

az 1882-ik évi XXXIX. törvényczikk 4-ik szakasza tizennegyedik pontjának kivételes alkalmazásáról.

(Szentesítést nyert 1883. évi május hó 29-én. — Kihirdettelett az »Országos Törvénytár«-ban 1883. évi június hó 5-én.)

1. §.

A honvédség szabadságolt állománybeli tiszti kara létszámában mutatkozó hiánynak minél teljesebb fedezhetése tekintetéből, az 1882-ik évi 39-ik törvényczikk 4-ik szakasza tizennegyedik pontja rendelkezésének kivételes alkalmazásával, megengedtetik, és felhatalmazás adatik arra: hogy a hadsereghez az 1873-ik, 1874-ik, 1875-ik és 1876-ik években besorozott és magyar honosságú egyévi önkéntesek közül kinevezett azon tarta-

lékos tisztek, a kik a gyalogezredek és vadászcsapatok állományába tartoznak, a hadsereg tartalékából, a tartalékbeli szolgálati kötelezettség idejének eltelte előtt is, kivételesen és azonnal áthelyeztessenek a honvédséghez.

Felhatalmazás adatik továbbá arra is: hogy a fentebb említett sorozási évfolyamokba, s akár a gyalog-ezredeknek és vadász-csapatoknak, akár a lovasságnak tartalékos legénységi állományába tartozó, és magyar honosságú összes volt egy évi önkéntesek, mint a kik tisztihelyekre remélhetőleg alkalmazhatók lesznek, ugyanazon módon, és azonnal, szintén helyeztessenek át a honvédséghez.

2. §.

A honvédséghez ekként idő előtt áthelyezett tartalékosok azon összes szolgálati éveket is, melyek alatt különben a védtörvény értelmében még a közös hadsereg kötelékébe tartoznának, szintén a honvédségnél és pedig a honvédségre

nézve fennálló törvények és szabályok értelmében tartoznak leszolgálni.

3. §.

Azon hiánynak pótlása végett, a mely, az első szakaszban elősorolt volt egy évi önkénteseknek a honvédséghez idő előtt való áthelyezése folytán az illető újonczjutalékban áll elő ugyanazon újonczjutalék javára, az 1883-ik évi hadjutalékok végleges számbavétele alkalmával, és a pótlegények kiállítására nézve az 1882-ik évi 39-ik törvényczikk 13-ik szakasza második pontjában megállapított szabálynak ez esetben is leendő alkalmazása mellett, a megfelelő sorozójárásokból, 421 pótlegény állítandó ki.

Az esetleges hátralékok pedig, a melyek az újoncz- vagy póttartaléki jutalékban, az 1883-ik évi hadjutalékok végleges számbavételének eredménye szerint, ezen pótlegények felszámítása következtében maradnának fenn, szintén a

jövő 1884-ik évi újonczállítás alkalmával lesznek fedezendőek.

4. §.

Ezen törvénynek végrehajtásával a honvédelmi minister bizatik meg, a ki az e részben szükséges intézkedéseket a közös hadügyministerrel egyetértőleg teszi meg.

XXXVI. TÖRVÉNYCZIKK

az 1880. évi közösügyi zárszámadásra alapított
leszámolás szerint Magyarország terhére mu-
tatkozó tartozás fedezéséről.

(Szentelést nyert 1883. évi május hó 29-én. — Kibir-
dettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1883. évi június
hó 5-én.)

1. §.

A pénzügyminister felhatalmaztatik,
hogy a közösügyi költségek fejében az
1880. évi közösügyi zárszámadásra ala-
pitott utólagosan eszközölt leszámolás
folytán Magyarország terhére mutatkozó
tartozás kiegyenlítésére pótlólag 936,712
frt 94.^s krt fizethessen a közös pénz-
ügyministernek.

2. §.

Az előbbi szakaszban megjelölt kia-
dásból, 571,254 frt $\frac{5}{10}$ kr., az 1883. évi

III. törv.-czikk 2. §-ának, »rendes kiadások« IV. fejezete alatt — 62,704 frt 42 kr. ugyanazon szakasznak »rendkívüli közösügyi kiadás« I. fejezete 1. czíme alatt, és 302,754 frt 52 kr. a most említett fejezet 2. czíme alatt elszámolandó, és fedezése ugyancsak az 1883. évi III. törvényczikk 4. §-a értelmében eszközzendő.

3. §.

Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XXXVII. TÖRVÉNYCZIKK

az 1882. évi közösügyi költségek fedezése
céljából a magyar korona országai által pót-
lólag fizetendő összegről.

(Szentelést nyert 1883. évi május hó 29-én. — Ki-
hirdette az »Országos Törvénytár«-ban 1883. évi
június hó 5-én.)

1. §.

A közösügyek tárgyalására kiküldött
országos bizottságok által az 1882. évre
póthitelképen 723,730 frt 64 kr. szavaz-
tatván meg, ezen összegből a magyar
korona országaira eső 227,251 frt 42 kr.
kiszolgáltatására a pénzügyminister fel-
hatalmaztatik.

2. §.

Az előbbi szakaszban megjelölt kia-
dásból 69,138 frt 42 kr, az 1882. évi

IV. törv.-czikk 2. §-ának — »rendes kiadások« IV. fejezete alatt, 158,113 frt pedig ugyanazon törvényczikk 2. §-ának »rendkívüli közösügyi kiadás« I. fejezete, 1. czíme alatt elszámolandó és fedezése az említett törvényczikk 4. §-ában megállapított módon, hitelmívelet útján eszközendő.

3. §.

Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

XXXVIII. TÖRVÉNYCZIKK

az 1881. évi november hó 7-én Franciaországgal kötött kereskedelmi szerződés hatályának meghosszabbításáról.

(Szentelést nyert 1883. évi május hó 30-án. — A megerősítési okmányok kicseréltettek Párisban, 1883. évi május hó 21-én. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1883. évi június hó 5-én.)

Az osztrák-magyar monarchia és a francia köztársaság meghatalmazottjai által a Franciaországgal fennálló (és az 1882: XXXVIII. törvényczikkbe iktatott) kereskedelmi szerződés hatályának meghosszabbítása tárgyában Párisban, 1883. évi április 28-án aláírt egyezmény ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a

Ő Felsége az ausztriai Császár, Csehország Királya stb. és Magyarország Apostoli Királyának kormánya, és a francia köztársaság kormánya, tekintettel arra, hogy az osztrák-magyar monarchia és Franciaország közt 1881. évi november hó 7-én kötött kereskedelmi egyezmény folyó évi május hó 16-án hatályon kívül lép; másrészt elhatározván, hogy végleges kereskedelmi szerződést fognak kötni, mely végből a tárgyalások legkésőbb folyó évi október hó elején, Párisban, meg fognak kezdetni,

megállapodtak a következőkben:

Az osztrák-magyar monarchia és Franciaország között 1881. évi november hó 7-én kötött kereskedelmi egyezmény 1884. évi február hó 9-ig hatályban marad.

Magától értetik, hogy ezen meghosszabbítás kiterjed egyszersmind az említett egyezmény pótczikkére is.

következő:

Le Gouvernement de Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Bohême etc. et Roi Apostolique de Hongrie, et le Gouvernement de la République Française, considérant que la Convention de commerce conclue, le 7 novembre 1881, entre l'Autriche-Hongrie et la France, doit cesser d'être en vigueur le 16 mai prochain;

ayant résolu, d'autre part, de conclure un Traité définitif de commerce dont la négociation doit s'ouvrir, à Paris, au commencement du mois d'octobre de la présente année, au plus tard,

sont convenus de ce qui suit:

La Convention de commerce du 7 novembre 1881, entre l'Autriche-Hongrie et la France, est prorogée jusqu'au 29 février 1884.

Il est entendu que cette prorogation s'applique également à l'article additionnel à la dite Convention.

Jelen megállapodás jóvá fog hagyatni és a jóváhagyási okmányok, mihelyt a két szerződő hatalom alkotmányos törvényei által előirt alakszerűségek teljesítették, Párisban ki fognak cseréltetni.

Minek hitelül az e végből kellően meghatalmazott alulirottak a jelen megállapodást aláírták és pecsétjeikkel ellátták.

Kelt két példányban, Párisban, 1883. évi április hó 28-án.

(P. H.) *Goluchowski s. k.*

(P. H.) *Challemel-Lacour P. s. k.*

Le présent Arrangement sera ratifié et les Ratifications en seront échangées, à Paris, des que les formalités prescrites par les lois constitutionnelles des deux Puissances contractantes auront été accomplies.

En foi de quoi, les Soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé le présent Arrangement et y ont apposé le cachet de leurs armes.

Fait à Paris, en double expédition, le
28 avril 1883.

Gołuchowski m. p. (L. S.)

P. Challemel-Lacour m. p. (L. S.)

XXXIX. TÖR-

az Olaszországgal 1883. évi február hó 9-én
iránt kötött államszerződés

(Szentelést nyert 1883. évi június hó 6-án. — A meg-
május hó 28-án. — Kihirdettetett az »Országos

Ő Felsége Ausztria Császára és Ma-
sége Olaszország Királya közt a szegény-
ben, 1883. évi február hó 9-ikén kötött
által elfogadtatott és utóbb mindkét szer-
erősítettett, ezennel az ország törvényei

Szövege a

Sa Majesté l'Empereur d'Autriche,
Roi de Bohème etc. et Roi Apostolique
de Hongrie, et

Sa Majesté le Roi d'Italie,
desirant, d'un commun accord, con-
clure une Convention pour assurer reci-
proquement le bénéfice de l'assistance

VÉNYCZIKK

Bécsben, a szegényjog kölcsönös biztosítása becikkelyezése tárgyában.

erősítési okmányok kic-eréltettek Bécsben, 1883. évi Törvénytár«-ban 1883. évi junius hó 14-én.)

gyarország apostoli Királya és Ő Feljog kölcsönös biztosítása tárgyában Bécs-államszerződés, miután az országgyűlés zödő fél részéről szokott módon megközé iktattatik.

következő:

Ő Felsége Ausztria Császársa, Csehország Királya stb. és Magyarország apostoli Királya és

Ő Felsége Olaszország Királya kölcsönös megegyezéssel egyezményt ohajtván kötni az iránt, hogy a másik szerződő fél honosainak a birói jog-

judiciaire aux nationaux de l'autre Partie contractante ont nommé à cet effet pour Leurs Plénipotentiaires, savoir :

Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Bohême etc. et Roi Apostolique de Hongrie :

le Sieur Gustave Comte Kálnoky de Kőrös-Patak, Chevalier de l'Ordre Imperial de Léopold ; Conseiller intime actuel et Chambellan, Son Ministre de la Maison Imperiale et des affaires étrangères ; Major Général dans Ses armées, etc. et

Sa Majesté le Roi d'Italie :

le Sieur Charles Comte de Robilant, Grand Croix de l'Ordre des Saints Maurice et Lazare et de la Couronne d'Italie ; Grand-Croix des Ordres de Saint-Etienne, de Léopold et de François Joseph ; Son Ambassadeur extraordinaire et plénipotentiaire et Lieutenant-Général etc.

lesquels après s'être communiqué leurs pleins pouvoirs trouvés en bonne et due forme sont convenus des articles suivants :

segély kölcsönösen biztosittassék, e végből teljhatalmazottjaikká kinevezték és pedig:

Ő Felsége Ausztria Császára, Csehország Királya stb. és Magyarország apostoli Királya:

Kőröspataki Kálnoky Gusztáv gróf urat, a császári Lipót-rend lovagját; valóságos belső titkos tanácsosát és kamarását; a császári ház és a külügyek ministerét; hadseregeiben vezérőrnagyát stb. és

Ő Felsége Olaszország Királya:

Robilant Károly gróf urat, a Szent-Móricz és Lázár-rend, valamint az olasz koronarend nagykeresztesét; a Szt.-István-, Lipót- és Ferencz József-rendek nagykeresztesét; rendkívüli és teljhatalmazott nagykövetjét és tábornokát stb.

a kik jó és kellő alakban kiállított meghatalmazásaik közlése után, a következő czikkeben állapodtak meg:

Article 1.

Les Autrichiens et Hongrois en Italie et les Italiens en Autriche et en Hongrie jouiront réciproquement du bénéfice de l'assistance judiciaire comme les nationaux eux-mêmes en se conformant à la loi du pays dans lequel l'assistance sera réclamée.

Article 2.

Dans tous les cas le certificat d'indigence doit être délivré à l'étranger qui demande l'assistance par les autorités de sa résidence habituelle.

Si l'étranger ne réside pas dans le pays où la demande est formée le certificat d'indigence sera légalisé gratuitement par l'Agent diplomatique du pays où le certificat doit être produit.

Lorsque l'étranger réside dans le pays où la demande est formée des renseignements pourront, en outre, être pris auprès des autorités de l'Etat auquel il appartient.

Hirdetmény.

A m. kir. belügyministerium kiadásában az 1880. évi LIII. törvényczikk alapján megjelent, és **Ifj. Nágel Ottó** budapesti könyvkereskedőnél — mint főbizománynosnál — kapható:

Országos törvénytár. (Corpus Juris.) 1881.

	évfolyam	5 frt — kr.
— —	1882. évfolyam	4 „ — „
1881. évi törvénygyűjtemény,		
	magyar nyelven, 8-adrét, finom kiadás ..	2 „ 75 „
— —	ugyanaz, selejtebb kiadásban (hivatalok számára)	1 „ 69 „
— —	ugyanaz, finom zsebkiadásban (16-odrét)	3 „ 66 „
— —	német nyelven	3 „ 24 „
— —	román nyelven	3 „ 40 „
— —	tót nyelven	3 „ 20 „
— —	olasz nyelven	1 „ 50 „
1882. évi törvénygyűjtemény,		
	magyar nyelven, 8-adrét, finom kiadás ..	2 „ 20 „
— —	ugyanaz, selejtebb kiadásban (hivatalok számára)	1 „ 40 „
— —	ugyanaz, finom zsebkiadásban (16-odrét)	2 „ 80 „
— —	német nyelven	2 „ 40 „
— —	román nyelven	2 „ 40 „
— —	tót nyelven	2 „ 40 „
— —	olasz nyelven	2 „ 40 „

Ifjabb NÁGEL OTTÓ könyvkereskedésében kapható :
(VIII. ker. Múzeum-körut, Nemzeti Színház bérháza.)

•Magyarországi Rendeleték Tára• 1881.

évfolyam, finomabb kiadásban... .. 8 frt 20 kr.

Ugyanaz, selejtebb kiadásban... .. 5 » 50 »

•Magyarországi Rendeleték Tára• 1882.

évfolyam, finomabb kiadásban... .. 7 » 50 »

Ugyanaz, selejtebb kiadásban... .. 5 » 20 »

Törvények és rendeletek külön kézi kiadásai:

Csődtörvény, 16° ... .. — frt 40 kr.

Igazságügyministeri rendelet hozzá ... — » 10 »

Konkursgesetz, 8°... .. — » 40 »

Csődtörvény, olasz nyelven ... .. — » 50 »

Igazságügyministeri rendelet hozzá... .. — » 10 »

Polgári törvénykezési rendtartás, 16° — » 94 »

Igazságügyministeri rendelet hozzá ... — » 50 »

A Budapest fővárosi rendőrség fegyelmi szabályai, s a fegyelmi eljárás 8° ... — » 15 »

A véderőről szóló 1868: XL. t.-cz. né- mely szakaszainak módosítását tár- gyazó 1882. évi XXXIX. törvény- cikk, és az ennek végrehajtása iránt kibocsátott honvédelmi ministeri uta- sítás, 8-adrét ... .. — » 30 »

Az erdőgazdasági üzemtervek készítése tárgyában a földművelés-, ipar- és ke- reskedelemügyi m. kir. minister által kibocsátott utasítás... .. 1 » — »

A vadászatról szóló 1883: XX. t.-cikk, 16-odrét ... .. — » 20 »

A fegyveradóról és a vadászati adóról szóló 1883: XXIII. t.-cikk, 16-odrét — » 20 »

Az uzsoráról és káros hitelügyletekről szóló 1883: XXV. t.-cikk, 16-odrét — » 12 »

A középiskolákról és azok tanárainak képe- sítéséről szóló 1883: XXX. t.-cz. — » 30 »

Az »Országos Törvénytár« szerkesztősége.